

A VADLÚD MONITORING EREDMÉNYEI AZ 1996/1997-ES IDÉNYBEN MAGYARORSZÁGON

RESULTS OF GEESE MONITORING IN HUNGARY IN THE SEASON 1996/1997

Dr. Faragó Sándor

Magyar Vizivád Kutató Csoport, Soproni Egyetem Vadgazdálkodási Intézet
Hungarian Waterfowl Research Group, University of Sopron, Institute of Wildlife Management
H-9400 Sopron, Ady Endre u. 5., Hungary

1. BEVEZETÉS

Jelen dolgozat folytatása mindazoknak a közléseknek, amelyek a libák állományváltozását korábban, hosszabb intervallumokra vonatkoztatva mutatták be Magyarországon (STERBETZ, 1976; STERBETZ, 1983; FARAGÓ *et al.*, 1991; FARAGÓ, 1995; FARAGÓ 1996, FARAGÓ ÉS JÁNOSKA, 1996).

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A felmérések helyszínei és módszerei általában megegyeznek az 1984-től folyamatosan végzett vadlúd monitoring eddigi közlései során (FARAGÓ, 1995; FARAGÓ, 1996, FARAGÓ ÉS JÁNOSKA, 1996) bemutatottakkal. Az eltérés annyi, hogy az Irmapusztai halastavak (Balatonlelle) és a Búdösszék kikerültek vizsgálódásaink köréből. Ennek részben természetes oka van, részben a terület zavartságából adódó bizonytalanságban rejlik. Így a megfigyelt területek száma 20 volt:

NO	MONITORING TERÜLETEK	SITES OF GEESE MONITORING	MEGFIGYELŐ/OBSERV
1.	Fertő - tó	Lake Fertő	Dr. Faragó, S
2.	Kisbalaton	Kisbalaton	Lelkes, A
3.	Balaton, Keszthelyi - öböl	Lake Balaton-West	Lelkes, A
4.	Kelet - Balaton	Lake Balaton - East	Lelkes, A
5.	Tatai Öreg - tó	Old Lake at Tata	Musicz, L
6.	Velencei - tó és Dinnyési Fertő	Lake Velence and Dinnyési Fertő	Fenyvesi, L
7.	Soponyai - halstavak	Fishponds at Soponya	Staudinger, I
8.	Rétszilasi - halstavak	Fishponds at Rétszilás	Szépe, A
9.	Pellérdi - halstavak	Fishponds at Pellérd	Molnár, I
10.	Sumonyi - halstavak	Fishponds at Sumony	Molnár, I
11.	Duna Gönyű - Szob	River Danube between Gönyű and Szob	Dr. Jánoska, F
12.	Duna Gemenc	River Danube at Gemenc	Fodermayer, V
13.	Duna Karapancsa	River Danube at Karapancsa	Fodermayer, V
14.	Kiskunsági szikes tavak	Natron Lakes in Kiskunság	Boros, E

NO MONITORING TERÜLETEK	SITES OF GEESE MONITORING	MEGFIGYELŐ/OBSERV
15. Tömörkényi Csaj - tó	Lake Csaj at Tömörkény	Dr. Bod, P
16. Szegedi Fehér - tó és Fertő	Lake Fehér and Fertő at Szeged	Nagy, T
17. Tisza - tó	Lake Tisza	Faludi, Cs
18. Hortobágy	Hortobágy	Dr. Kovács, G
19. Biharugrai és Begécsi halastavak	Fishponds at Biharugra and Begécs	Vasas, A
20. Kardoskúti Fehér - tó	Lake Fehér at Kardoskút	Széll, A

3. EREDMÉNYEK

3.1. Alapadatok

A megfigyelési helyenként, havonként és fajonként gyűjtött alapadatokat az 1-19. táblázatok tartalmazzák abszolút- (pd) és dominancia- (%) értékekben egyaránt. Ugyanazén táblázatok mutatják egy-egy helyen a libák összmennyiségének havi alakulását is. A Balaton Ny-i területéről (Keszthelyi-öböl) minden megfigyelés negatív eredményű volt, így csak 19 területről van érvényes adatunk.

A feldolgozás során fajonként értékeliük a megfigyeléseket, majd pedig a dominanciaviszonyok és az összvadlúd szám alapján az összesített liba adatokat elemezzük. Végül az 1996/1997-es eredményeket beleillesztjük a tartamos megfigyelések (long-term monitoring) adatsorába és meghatározzuk az aktuális tendenciákat.

1.táblázat:Fertő - tó

Table1:Lake Fertő

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	2762	3274	2597	1618	5525	3	17	29	19	13	29	100
ANS ALB	159	1125	430	1131	385	0	1	10	3	9	20	0
ANS FAB	13032	6821	10349	9484	9454	0	82	61	78	78	51	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	15953	11220	13376	12233	18830	3	100	100	100	100	100	100

2.táblázat:Kisbalaton

Table 2:Kisbalaton

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	10000	8050	10200	13000	15000	893	42	33	33	41	47	86
ANS ALB	2300	5000	6000	6500	7000	100	9	21	19	20	22	10
ANS FAB	12000	11000	15000	12000	10000	50	49	46	48	39	31	4
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	24300	24050	31200	31500	32000	1043	100	100	100	100	100	100

3.táblázat:Kelet - Balaton

Table 3:Lake Balaton - East

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANS ALB	0	0	0	1800	0	0	0	0	0	100	0	0
ANS FAB	0	0	600	0	500	0	0	0	100	0	100	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	0	0	600	1800	500	0	0	0	100	100	100	0

4.táblázat:Tatai Öreg - tó

Table 4:Old Lake at Tata

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	44	50	32	12	0	0	1	1	2	1	0
ANS ALB	0	630	2800	150	450	0	0	15	10	7	6	0
ANS FAB	7	3560	23900	1930	6670	0	100	84	89	91	93	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	7	4234	26750	2112	7132	0	100	100	100	100	100	0

5.táblázat:Velencei - tó és Dinnyési Fertő

Table 5:Lake Velence and Dinnyési Fertő

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	110	360	282	0	212	255	2	2	2	0	6	18
ANS ALB	430	4200	4740	0	366	1002	8	27	42	0	10	59
ANS FAB	5100	10700	6380	66	3080	90	90	71	56	100	84	22
ANS ERY	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1
Geese total	5640	15260	11402	66	3658	1358	100	100	100	100	100	100

6.táblázat:Soponyai - halastavak

Table 6:Fishponds at Soponya

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	50	50	50	0	108	950	1	0	2	0	5	34
ANS ALB	80	1630	55	0	80	210	1	12	2	0	4	10
ANS FAB	8600	12400	2562	80	2046	1650	98	88	96	100	91	56
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	8730	14080	2667	80	2234	2810	100	100	100	100	100	100

7.táblázat:Rétszilasi - halastavak

Table 7:Fishponds at Rétszilás

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	210	1200	200	0	141	183	34	47	29	0	55	52
ANS ALB	11	700	150	0	0	0	2	27	21	0	0	0
ANS FAB	390	680	350	0	114	170	64	26	50	0	45	48
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	611	2580	700	0	255	353	100	100	100	0	100	100

8.táblázat:Pellérdi - halastavak

Table 8:Fishponds at Pellérd

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0
ANS ALB	0	0	5	0	0	0	0	0	5	0	0	0
ANS FAB	100	0	100	0	0	0	100	0	93	0	0	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	100	0	107	0	0	0	100	0	100	0	0	0

9.táblázat:Sumonyi - halastavak

Table 9:Fishponds at Sumony

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	2	2000	50	1000	10	0	1	16	1	8	3
ANS ALB	0	10	100	100	2000	30	0	2	1	2	15	7
ANS FAB	200	500	10000	6000	10000	350	100	97	83	97	77	90
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	200	512	12100	6150	13000	390	100	100	100	100	100	100

10.táblázat:Duna Gönyü - Szob

Table 10:River Danube between Gönyü and Szob

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANS ALB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANS FAB	140	0	0	19	0	0	100	0	0	100	0	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	140	0	0	19	0	0	100	0	0	100	0	0

11.táblázat:Duna Gemenc

Table 11:River Danube at Gemenc

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANS ALB	0	1000	2000	500	0	0	0	17	22	17	0	0
ANS FAB	1800	5000	7000	2500	2500	1600	100	83	78	83	100	100
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	1800	6000	9000	3000	2500	1600	100	100	100	100	100	100

12.táblázat:Duna Karapancsa

Table 12:River Danube at Karapancsa

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	700	800	1500	800	300	300	12	8	5	29	10	3
ANS ALB	300	800	2500	0	0	2000	5	8	20	0	0	21
ANS FAB	5000	8000	9000	2000	3000	7000	83	84	75	71	90	76
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	6000	9600	12000	2800	3300	9300	100	100	100	100	100	100

13.táblázat:Kiskunsági szikes tavak

Table 13:Natron Lakes in Kiskunság

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	1620	5200	3700	72	400	1800	99	63	88	34	7	21
ANS ALB	1	2900	400	40	5400	6100	0	35	10	19	91	72
ANS FAB	19	90	70	100	134	600	1	2	2	47	2	7
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	1640	8190	4170	212	5934	8500	100	100	100	100	100	100

14.táblázat:Tömörkényi Csaj - tó

Table 14:Lake Csaj at Tömörkény

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	53	0	2	0	238	194	40	0	1	0	56	13
ANS ALB	81	190	256	0	188	935	60	100	95	0	44	73
ANS FAB	0	0	11	0	0	145	0	0	4	0	0	14
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	134	190	269	0	426	1274	100	100	100	0	100	100

15.táblázat :Szegedi Fehér-tó és Szegedi Fertő

Table 15:Lake Fehér at Szeged and Szegedi Fertő

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	25	320	45	0	0	0	71	19	13	0	0	0
ANS ALB	3	1400	310	0	54	0	9	81	87	0	100	0
ANS FAB	7	0	2	0	0	0	20	0	0	0	0	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	35	1720	357	0	54	0	100	100	100	0	100	0

16. táblázat: Tisza-tó

Table 16: Lake Tisza

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	510	6650	1970	0	730	1600	87	70	100	0	100	89
ANS ALB	76	2700	0	0	0	200	13	29	0	0	0	11
ANS FAB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANS ERY	0	100	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Geese total	586	9450	1970	0	730	1800	100	100	100	0	100	100

17. táblázat: Hortobágy

Table 17: Hortobágy

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	2065	900	244	0	754	778	59	2	7	0	10	2
ANS ALB	1000	34390	3291	0	6115	32600	29	92	92	0	79	94
ANS FAB	260	900	6	2	817	1267	8	3	1	100	11	4
ANS ERY	135	904	0	0	0	4	4	3	0	0	0	0
Geese total	3460	37094	3541	2	7686	34645	100	100	100	100	100	100

18. táblázat: Biharugrai és Begécsi halastavak

Table 18: Fishponds at Biharugra and Begécs

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	144	147	331	0	181	25	100	3	12	0	2	2
ANS ALB	0	5160	2370	0	8000	627	0	97	88	0	97	97
ANS FAB	0	0	0	0	38	44	0	0	0	0	1	1
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	144	5307	2701	0	8219	6399	100	100	100	0	100	100

19. táblázat: Kardoskúti Fehér-tó

Table 19: Lake Fehér at Kardoskút

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
	db/number of geese						% of geese					
ANS ANS	0	0	29	0	0	2	0	0	1	0	0	1
ANS ALB	52	6500	5000	1	510	3000	100	99	98	100	100	99
ANS FAB	0	27	17	0	0	0	0	1	1	0	0	0
ANS ERY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geese total	52	6527	5046	1	510	3002	100	100	100	100	100	100

3.2. Nyári lúd (*Anser anser*)

A nyári lúd magyarországi vonuló és telelő állománya az őszi idény során novemberben (26700 pd), a tavaszi idényben februárban (24601 pd) tetőzött. A decemberi állománymagyság (22702 pd) sem volt lényegesen kisebb az őszi maximumnál, sőt a téli minimumot januárban elérő egyedszám is 14972 pd volt (1.ábra). Az egyes megfigyelési helyeken tapasztalt dinamika (20. táblázat, 2. ábra) és a faj tér-idő mintázata (1.térkép) azt mutatja, hogy nagyobb számban az egész szezonban változatlanul a Dunántúlon jelent meg.

Legfontosabb előfordulási helyének a vizsgált szezonban a Kisbalatont kell tartanunk, ahol februári mennyisége 15000 pd volt, egyéb hónapokban pedig 10000 pd körüli egyedszámát tartottuk nyilván. Jelentőségében a Tisza-tó (novemberben 6650 pd), a Kiskunsági szikes tavak (novemberben 5200 pd), majd a Fertő-tó (magyar rész) februári tavaszi maximummal (5525 pd) következett. Jelentősebb, 500 pd-t meghaladó mennyiséget csak a Rétszilasi-halastavaknál (max. 1200 pd), a Sumonyi-halastavaknál (max. 2000 pd), a Duna Béda-Karapancsai szakaszán (1000 pd) és a Hortobágyon (2065 pd) lehetett számolni.

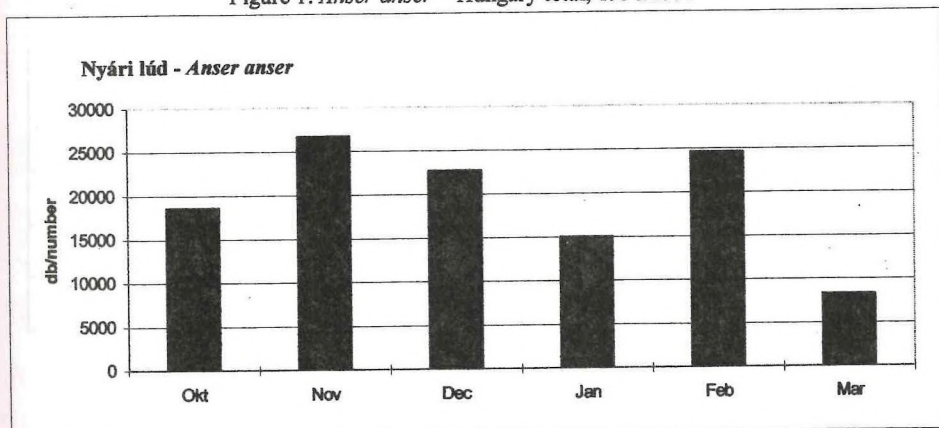
A korábbi évvel ellentétben a diszperzió egyenletesebb volt, s az országrészek között sem voltak lényeges dinamikai különbségek.

A 200 pd-os , a közép-európai fészkelő állománymagyság 1 %-át kitevő-, nemzetközi jelentőséget meghatározó szintet (ROSE ÉS SCOTT, 1997) a fent említettek kivül még az alábbi helyeken mutattunk ki az 1996/1997-es szezonban : Velencei-tó/Dinnyési Fertő (360 pd), Soponyai-halastavak (950 pd), Tömörkényi Csaj-tó (238 pd), Szegedi Fehér-tó és Fertő (320 pd), Biharugrai- és Begécsi-halastavak (331 pd).

Számlálásaink során nem észleltünk nyári ludat az alábbi helyeken : Kelet-Balaton, Pellérdi-halastavak, Duna Gönyű-Szob, Duna Gemenc.

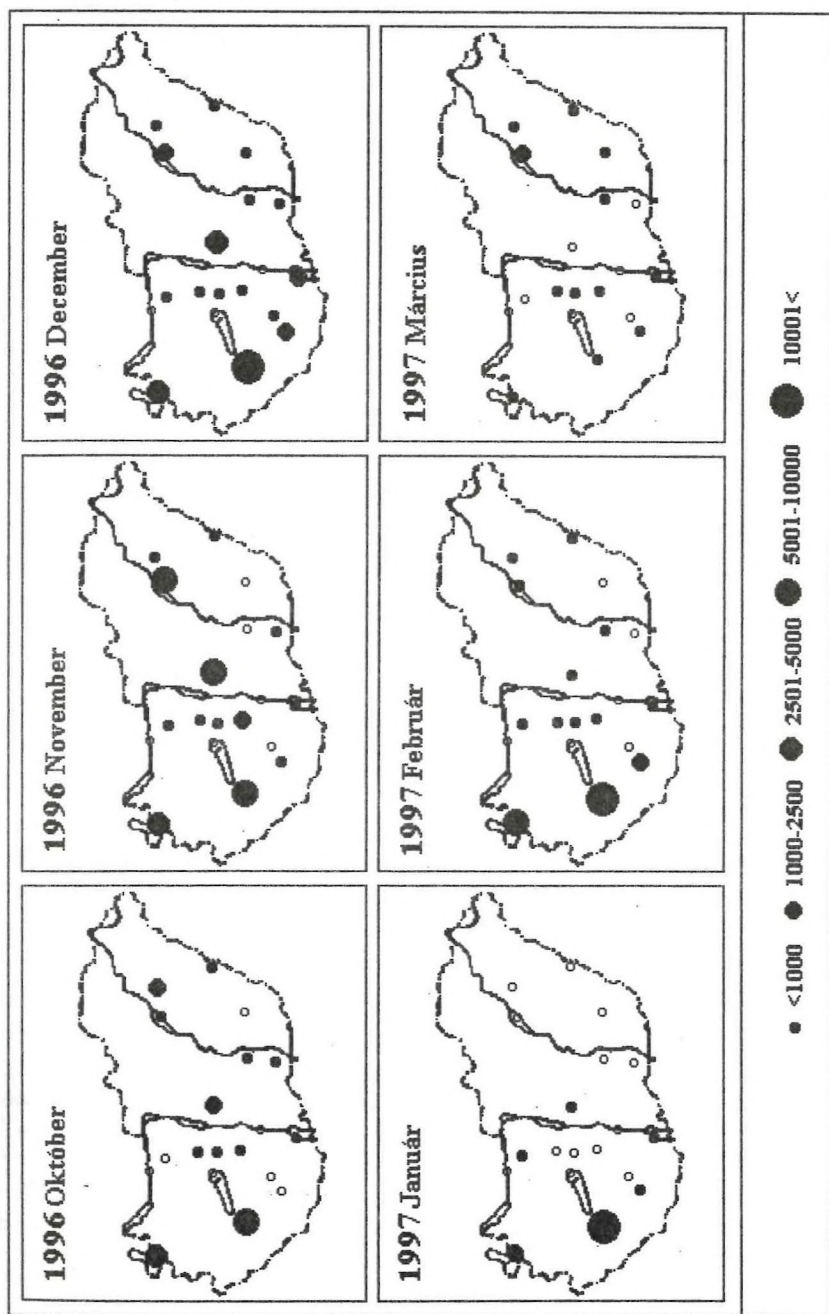
1.ábra: Nyári lúd - Magyarország összesen, 1996/1997

Figure 1: *Anser anser* - Hungary total, 1996/1997

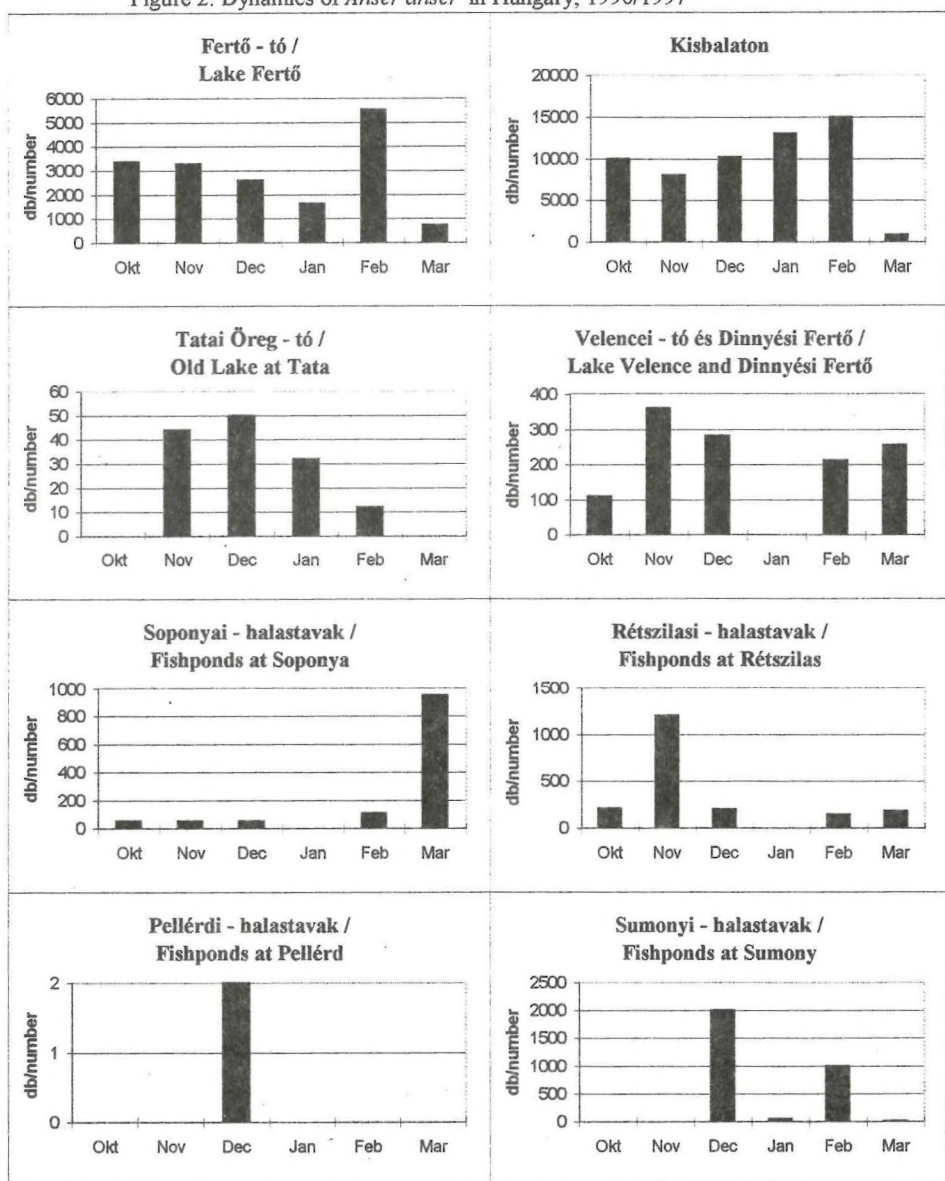

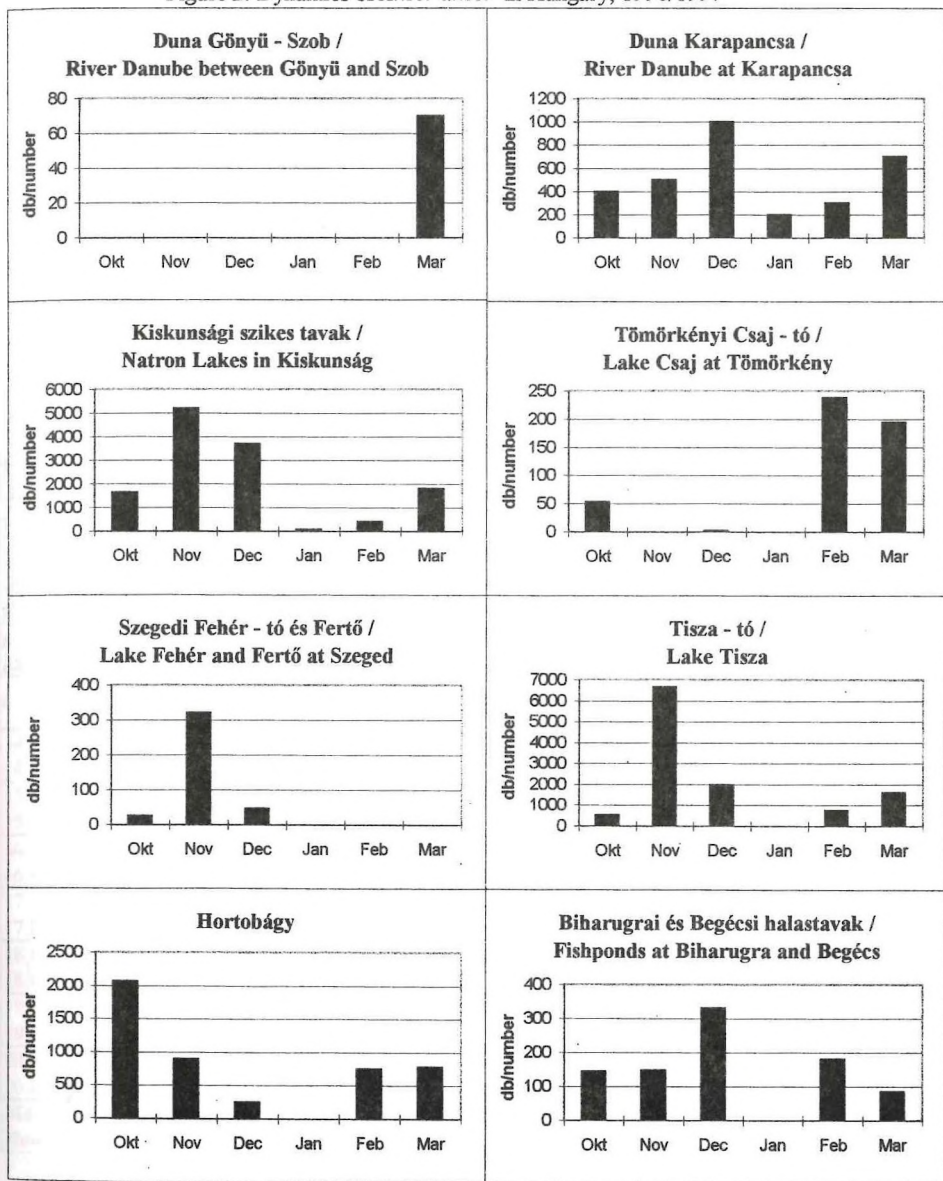
20.táblázat: A nyári lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Table 20: Dynamics of *Anser anser* in Hungary, 1996/1997

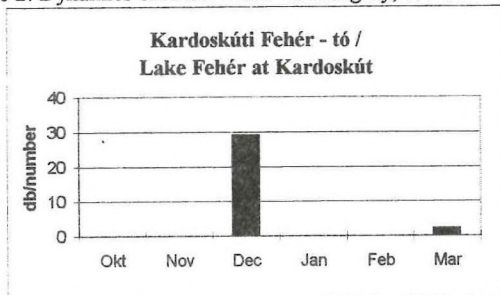
Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó 01.Lake Fertő	3362	3277	2597	1618	5525	733
02.Kisbalaton 02.Kisbalaton	10000	8050	10200	13000	15000	893
03.Balaton, Keszthelyi - öböl 03.Lake Balaton, Keszthelyi bay	0	0	0	0	0	0
04.Kelet - Balaton 04.Lake Balaton - East	0	0	0	0	0	0
05.Tatai Öreg - tó 05.Old Lake at Tata	0	44	50	32	12	0
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő 06.Lake Velence and Dinnyési Fertő	110	360	282	0	212	255
07.Soponyai - halastavak 07.Fishponds at Soponya	50	50	50	0	108	950
08.Rétszilasi - halastavak 08.Fishponds at Rétszilás	210	1200	200	0	141	183
09.Pellérdi - halastavak 09.Fishponds at Pellérd	0	0	2	0	0	0
10.Sumonyi - halastavak 10.Fishponds at Sumony	0	2	2000	50	1000	10
11.Duna Gönyü - Szob 11.River Danube between Gönyü and Szob	0	0	0	0	0	70
12.Duna Gemenc 12.River Danube at Gemenc	0	0	0	0	0	0
13.Duna Karapancsa 13.River Danube at Karapancsa	400	500	1000	200	300	700
14.Kiskunsági szikes tavak 14.Natron Lakes in Kiskunság	1620	5200	3700	72	400	1800
15.Tömörkényi Csaj - tó 15.Lake Csaj at Tömörkény	53	0	2	0	238	194
16.Szegedi Fehér - tó és Fertő 16.Lake Fehér and Fertő at Szeged	25	320	45	0	0	0
17.Tisza - tó 17.Lake Tisza	510	6650	1970	0	730	1600
18.Hortobágy 18.Hortobágy	2065	900	244	0	754	778
19.Biharugrai és Begécsi halastavak 19.Fishponds at Biharugra and Begécs	144	147	331	0	181	85
20.Kardoskúti Fehér - tó 20.Lake Fehér at Kardoskút	0	0	29	0	0	2
Magyarország összesen Hungary total	18549	26700	22702	14972	24601	8253

1. térkép: A nyári lúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
 Map 1: Monthly distribution pattern of Greylag Goose in Hungary, 1996/1997

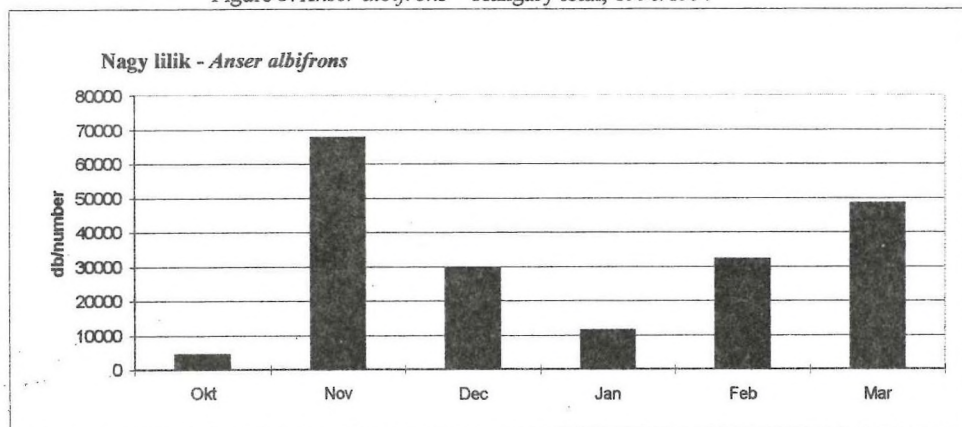
2.ábra: A nyári lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 2: Dynamics of *Anser anser* in Hungary, 1996/1997

2.ábra: A nyári lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 2: Dynamics of *Anser anser* in Hungary, 1996/1997

2.ábra: A nyári lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 2: Dynamics of *Anser anser* in Hungary, 1996/1997**3.3. Nagy lilik (*Anser albifrons*)**

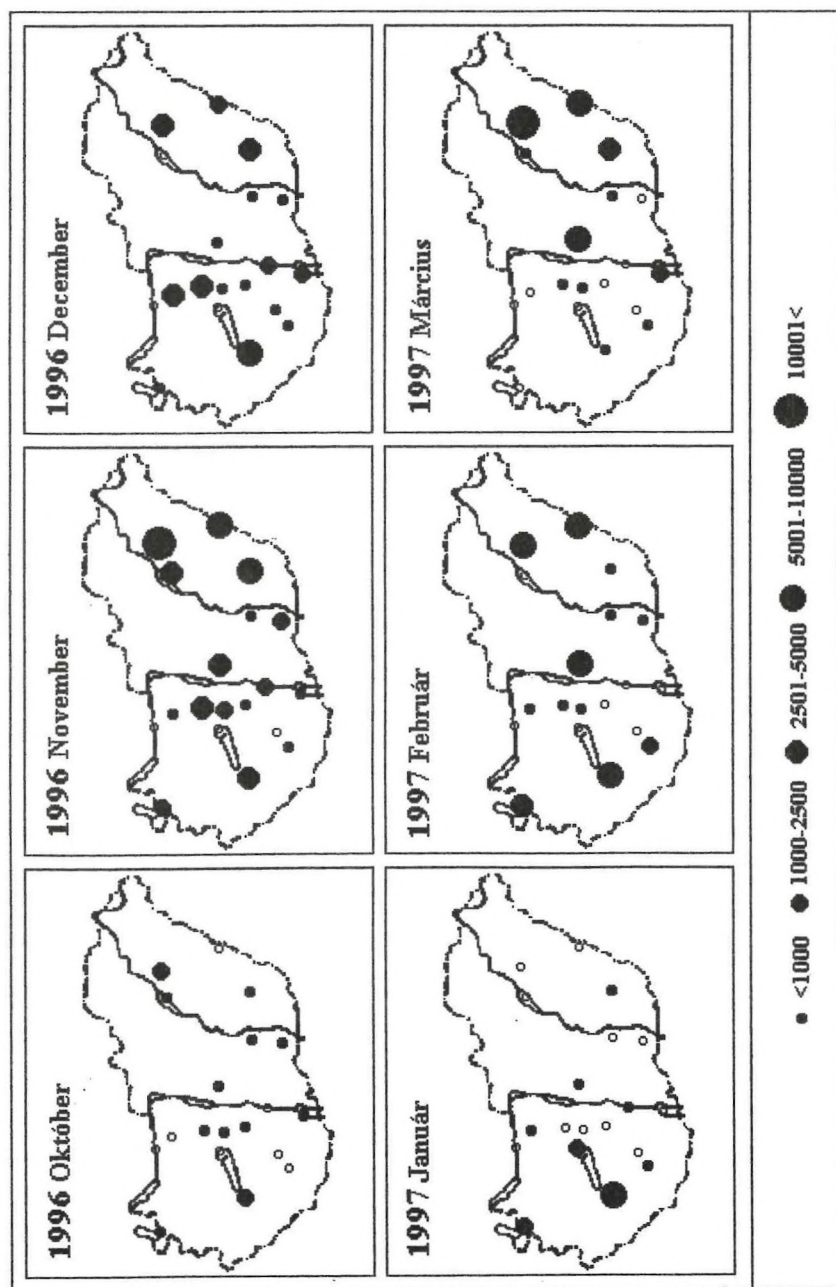
A nagy lilik magyarországi vonuló és telelő állománya az őszi idény során novemberben (67521 pd), a tavaszi idényben márciusban (48345 pd) tetőzött. A kemény tél hatására januárra 11222 pd-ra csökkent a faj egyedszám, majd ez követően folyamatos emelkedés volt megfigyelhető (3. ábra). Az egyes megfigyelési helyeken tapasztalt dinamika (21. táblázat, 4. ábra) és a faj tér-idő mintázata (2.térkép) azt mutatja, hogy nagyobb számban az Alföld D-i részét és a Dél-Dunántúlt kereste fel.

Legfontosabb előfordulási helyének a vizsgált szezonzban a Hortobágyot kell tartanunk, ahol novemberi mennyisége 34390 pd, míg márciusi egyedszáma 32600 pd volt. Sorrendben a Biharugrai- és Begécsi-halastavak következtek (8000 pd), majd a Kardoskúti Fehértó és a Kisbaltón következtek, előbbi novemberi őszi tetőzéssel (6500 pd), utóbbi januári téli maximummal (6500 pd). További jelentősebb, 5000 pd-t meghaladó mennyiséget csak a Kiskunsági szikes tavaknál (6100 pd) lehetett kimutatni.

3.ábra: Nagy lilik - Magyarország összesen, 1996/1997Figure 3: *Anser albifrons* - Hungary total, 1996/1997

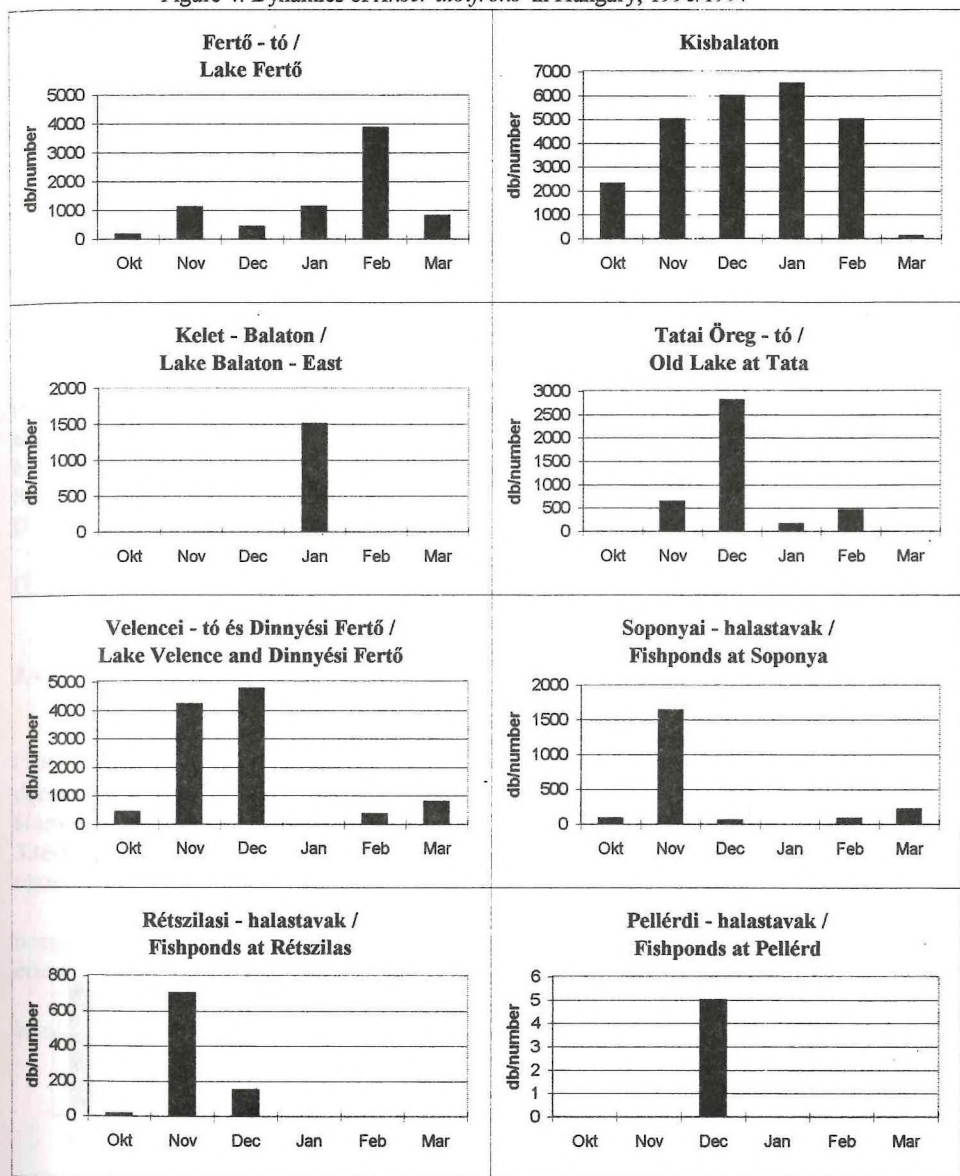
21.táblázat: A nagy lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997**Table 21: Dynamics of *Anser albifrons* in Hungary, 1996/1997**

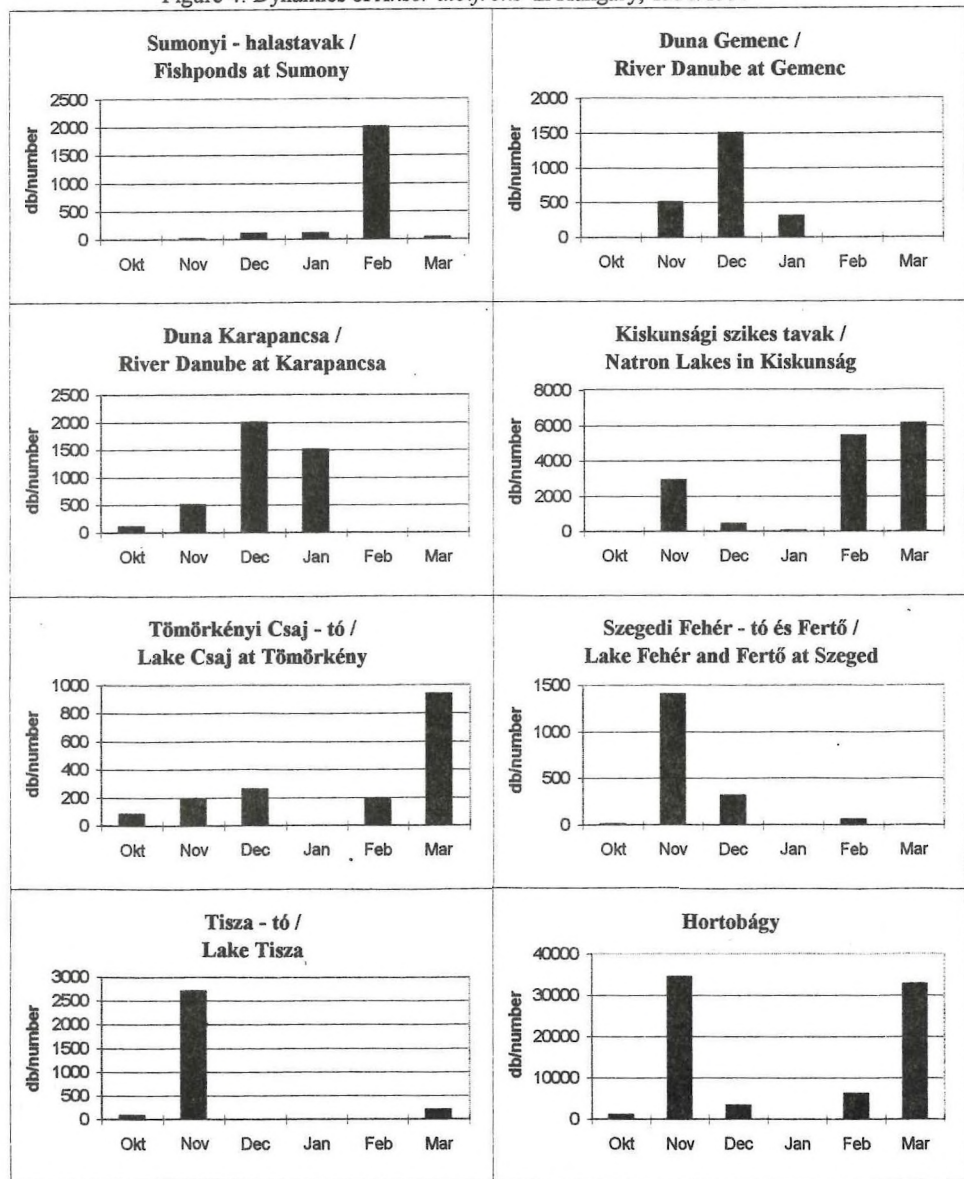
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó	169	1111	430	1131	3851	800
01.Lake Fertő						
02.Kisbalaton	2300	5000	6000	6500	5000	100
02.Kisbalaton						
03.Balaton, Keszthelyi - öböl	0	0	0	0	0	0
03.Lake Balaton, Keszthelyi bay						
04.Kelet - Balaton	0	0	0	1500	0	0
04.Lake Balaton - East						
05.Tatai Öreg - tó	0	630	2800	150	450	0
05.Old Lake at Tata						
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő	430	4200	4740	0	366	800
06.Lake Velence and Dinnyési Fertő						
07.Soponyai - halastavak	80	1630	55	0	80	210
07.Fishponds at Soponya						
08.Rétszilasi - halastavak	11	700	150	0	0	0
08.Fishponds at Rétszilás						
09.Pellérdi - halastavak	0	0	5	0	0	0
09.Fishponds at Pellérd						
10.Sumonyi - halastavak	0	10	100	100	2000	30
10.Fishponds at Sumony						
11.Duna Gönyü - Szob	0	0	0	0	0	0
11.River Danube between Gönyü and Szob						
12.Duna Gemenc	0	500	1500	300	0	0
12.River Danube at Gemenc						
13.Duna Karapancsa	100	500	2000	1500	0	0
13.River Danube at Karapancsa						
14.Kiskunsági szikes tavak	1	2900	400	40	5400	6100
14.Natron Lakes in Kiskunság						
15.Tömörkényi Csaj - tó	81	190	256	0	188	935
15.Lake Csaj at Tömörkény						
16.Szegedi Fehér - tó és Fertő	3	1400	310	0	54	0
16.Lake Fehér and Fertő at Szeged						
17.Tisza - tó	76	2700	0	0	0	200
17.Lake Tisza						
18.Hortobágy	1000	34390	3291	0	6115	32600
18.Hortobágy						
19.Biharugrai és Begécsi halastavak	0	5160	2370	0	8000	6270
19.Fishponds at Biharugra and Begécs						
20.Kardoskúti Fehér - tó	52	6500	5000	1	510	300
20.Lake Fehér at Kardoskút						
Magyarország összesen	4303	67521	29407	11222	32014	48345
Hungary total						

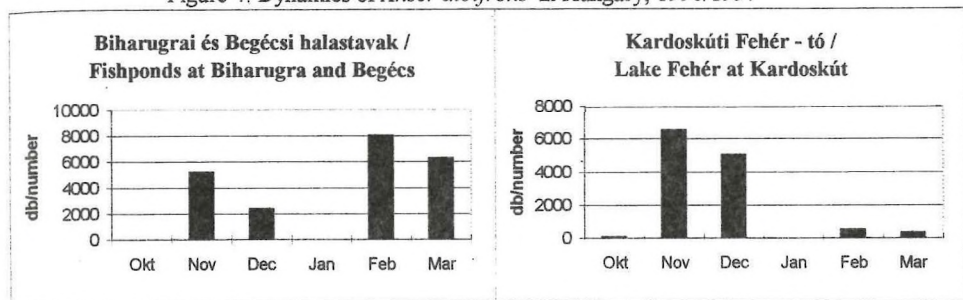

2. térkép: A nagy lilik előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
Map 2: Monthly distribution pattern of White-fronted Goose in Hungary, 1996/1997

4.ábra: A nagy lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Figure 4: Dynamics of *Anser albifrons* in Hungary, 1996/1997

4.ábra: A nagy lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 4: Dynamics of *Anser albifrons* in Hungary, 1996/1997

4.ábra: A nagy lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 4: Dynamics of *Anser albifrons* in Hungary, 1996/1997

Az 1000 pd-os, - a közép-európai telelő állománynagyság 1 %-át kitevő-, nemzetközi jelentőséget meghatározó szintet (ROSE ÉS SCOTT, 1997) a fent említetteken kívül még az alábbi helyeken mutattunk ki az 1996/1997-es szezonban : Fertő-tó (magyar rész: 5851 pd), Kelet-Balaton (1500 pd), Tatai Öreg - tó (2800 pd), Velencei-tó és Dinnyési Fertő (4740 pd), Soponyai - halastavak (1630 pd), Sumonyi - halastavak (2000 pd), Duna Gemenc (1500 pd), Duna Béda-Karapancsa (2000 pd), Szegedi Fehér-tó és Fertő (1400 pd), Tisza-tó (2700 pd).

Számlálásaink során nem észleltünk nagy liliket az alábbi helyeken : Nyugat-Balaton, Duna Gönyű-Szob közti szakasza.

3.4. Kis lilik (*Anser erythropus*)

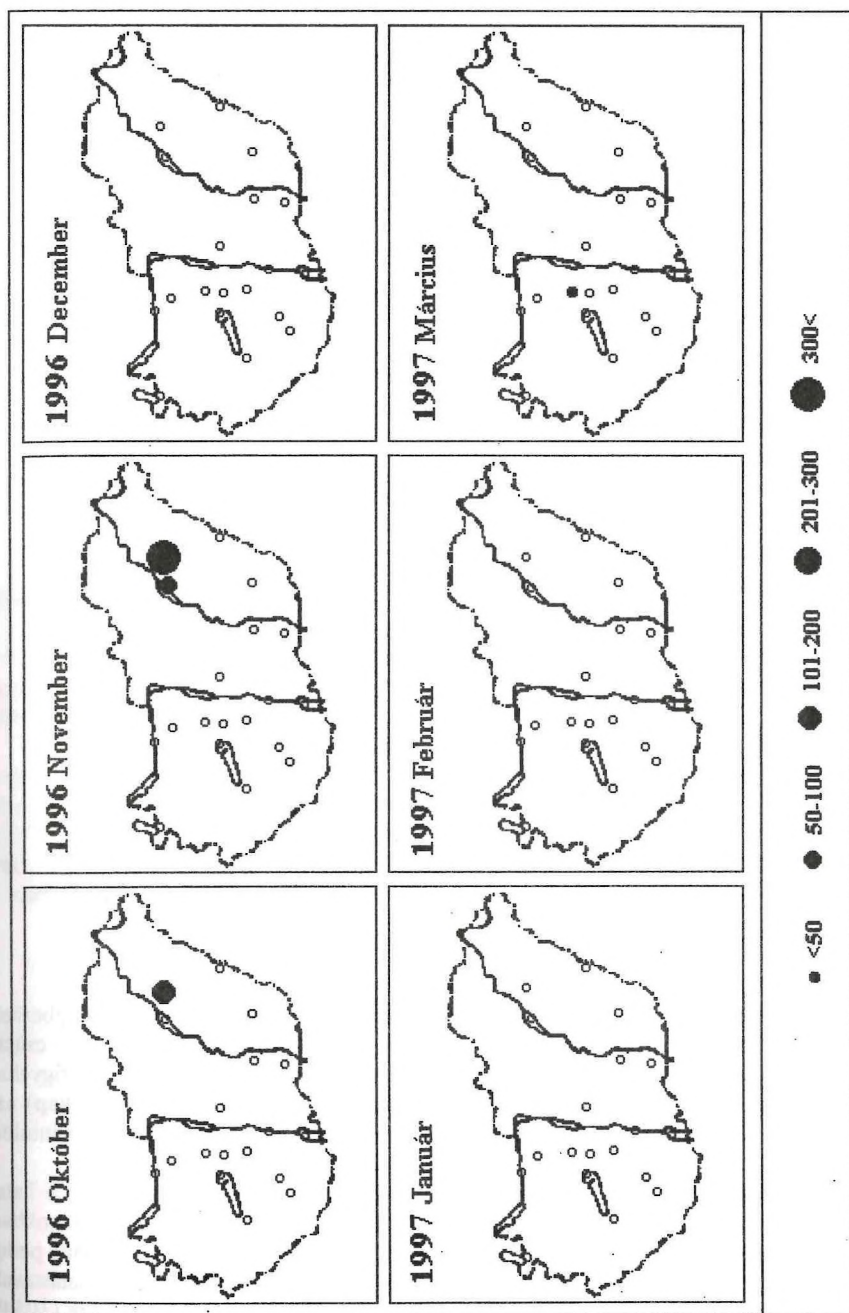
A kis lilik magyarországi vonuló és telelő állománya az őszi idény során novemberben (1054 pd) tetőzött. A hosszú tél hatására a tél során eltűnt e faj a Kárpát-medencéből, decembertől már nem lehetett megfigyelni (5.ábra). Megfigyelések októberben csak a Hortobágyról, novemberben a Hortobágyról és a Tisza-tótól származnak (22. táblázat, 3.térkép, 6. ábra). Újdonság volt az, hogy a hagyományos észlelési helyeiről Alföld DK-i részéről nem regisztráltuk jelenlétét.

A 250-500 pd-os, - a globálisan veszélyeztetett faj állományának 1 %-át kitevő-, nemzetközi jelentőséget meghatározó szintet (Rose és Scott, 1997) kizárólag a Hortobágyon érte el.

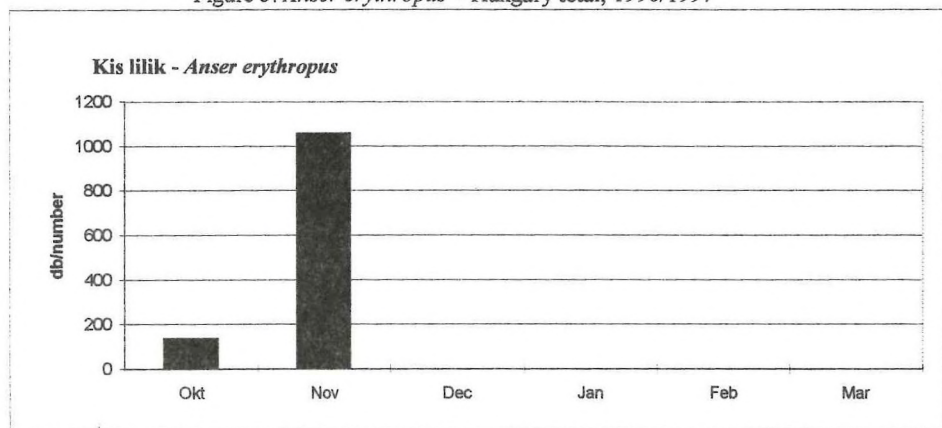
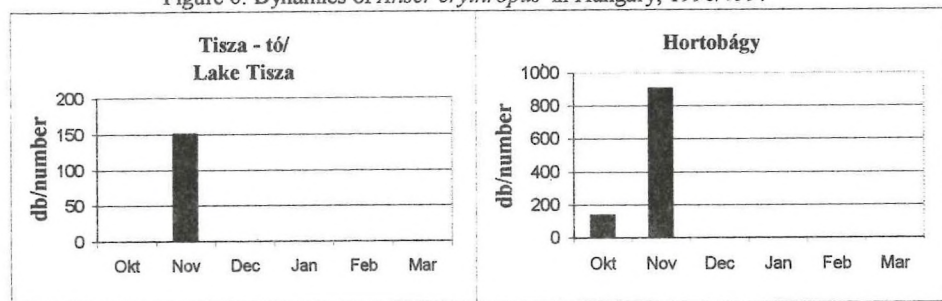
Számlálásaink során mindössze 4 helyen észleltünk kis liliket, az említett helyeken kívül még a Tatai Öreg-tónál novemberben 1 pd-t.

22.táblázat: A kis lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997**Table 22: Dynamics of *Anser erythropus* in Hungary, 1996/1997**

Kis lilik (<i>Anser erythropus</i>)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó 01.Lake Fertő	0	0	0	0	0	0
02.Kisbalaton 02.Kisbalaton	0	0	0	0	0	0
03.Balaton, Keszthelyi - öböl 03.Lake Balaton, Keszthelyi bay	0	0	0	0	0	0
04.Kelet - Balaton 04.Lake Balaton - East	0	0	0	0	0	0
05.Tatai Öreg - tó 05.Old Lake at Tata	0	0	0	0	0	0
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő 06.Lake Velence and Dinnyési Fertő	0	0	0	0	0	0
07.Soponyai - halastavak 07.Fishponds at Soponya	0	0	0	0	0	0
08.Rétszilasi - halastavak 08.Fishponds at Rétszilás	0	0	0	0	0	0
09.Pellérdi - halastavak 09.Fishponds at Pellérd	0	0	0	0	0	0
10.Sumonyi - halastavak 10.Fishponds at Sumony	0	0	0	0	0	0
11.Duna Gönyü - Szob 11.River Danube between Gönyü and Szob	0	0	0	0	0	0
12.Duna Gemenc 12.River Danube at Gemenc	0	0	0	0	0	0
13.Duna Karapancsa 13.River Danube at Karapancsa	0	0	0	0	0	0
14.Kiskunsági szikes tavak 14.Natron Lakes in Kiskunság	0	0	0	0	0	0
15.Tömörkényi Csaj - tó 15.Lake Csaj at Tömörkény	0	0	0	0	0	0
16.Szegedi Fehér - tó és Fertő 16.Lake Fehér and Fertő at Szeged	0	0	0	0	0	0
17.Tisza - tó 17.Lake Tisza	0	150	0	0	0	0
18.Hortobágy 18.Hortobágy	135	904	0	0	0	0
19.Biharugrai és Begécsi halastavak 19.Fishponds at Biharugra and Begécs	0	0	0	0	0	0
20.Kardoskúti Fehér - tó 20.Lake Fehér at Kardoskút	0	0	0	0	0	0
Magyarország összesen Hungary total	135	1054	0	0	0	0

3. térkép: A kis lilik előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
 Map 3: Monthly distribution pattern of Lesser White-fronted Goose in Hungary, 1996/1997

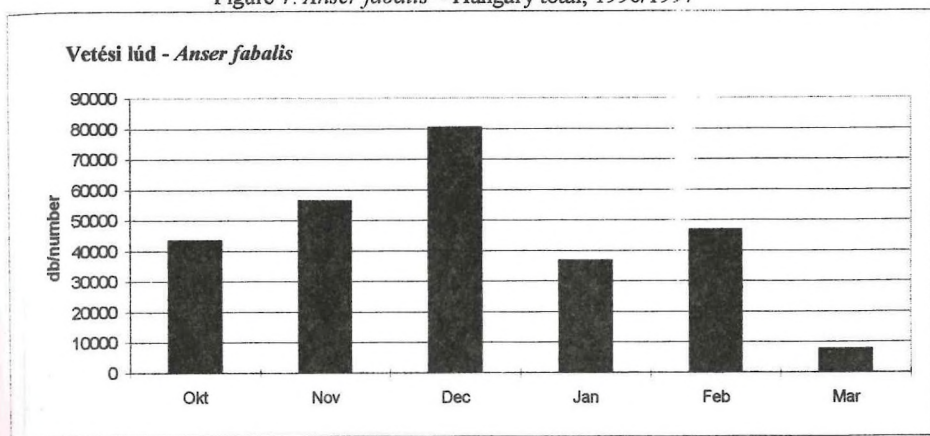
5.ábra: Kis lilik - Magyarország összesen, 1996/1997Figure 5: *Anser erythropus* - Hungary total, 1996/1997**6.ábra: A kis lilik dinamikája Magyarországon, 1996/1997**Figure 6: Dynamics of *Anser erythropus* in Hungary, 1996/1997

3.5. Vetési lúd (*Anser fabalis*)

A vetési lúd magyarországi vonuló és telelő állománya az őszi idény során decemberben (80247 pd) tetőzött, a tavaszi idényben februárban (46653 pd) volt egy kisebb csúcs. Márciusban mindössze 7526 pd-t lehetett megfigyelni (7.ábra). Az egyes megfigyelési helyeken tapasztalt dinamika (23. táblázat, 8. ábra) és a faj tér-idő mintázata (4.térkép) azt mutatja, hogy nagyobb számban - a korábbi évekhez hasonlóan - szinte kizárólag a Dunántúlon lehetett megfigyelni.

Legfontosabb előfordulási helyének a vizsgált szezonban hosszú évek után újra a Tatai Öreg-tavat kell tartanunk, ahol decemberi mennyisége 23900 pd volt, egyéb hónapokban viszont csupán néhány ezer példány fordult elő itt, októberben és márciusban pedig gyakorlatilag hiányzott. A rangsorban a Kisbalaton (15000 pd), a Soponyai - halastavak (12400 pd), a Velencei - tó és Dinnyési Fertő (10700 pd), a Fertő - tó magyar része (10349 pd) és a Sumonyi - halastavak (10000 pd) következtek.

7.ábra: Vetési lúd - Magyarország összesen, 1996/1997

Figure 7: *Anser fabalis* - Hungary total, 1996/1997

Míg a Dunántúlon dominánsan őszi csúcsokkal lehetett számolni, addig a szerény alföldi maximum (Hortobágy : 1267 pd) márciusra esett.

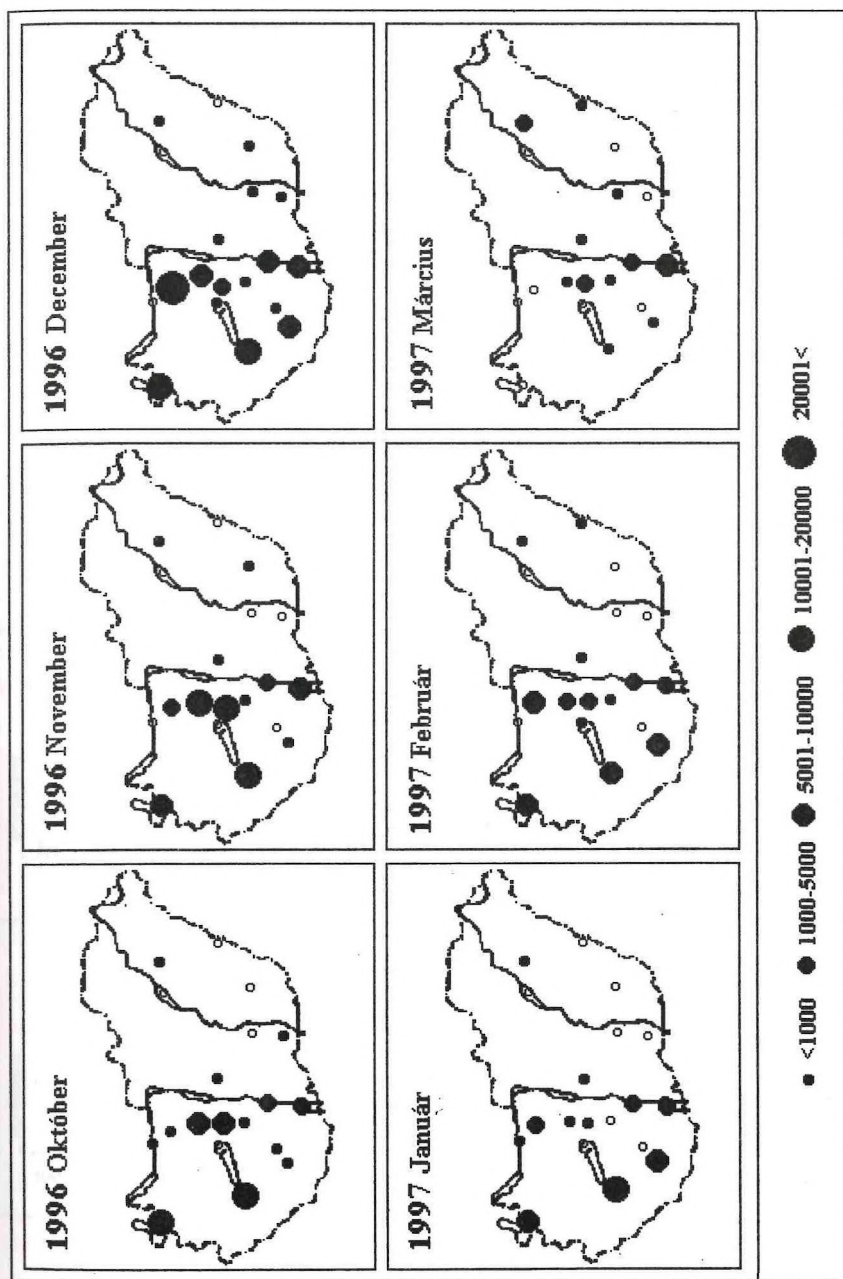
Az *Anser fabalis rossicus* alfaj **3000 pd-os**,- az összállomány nagyság 1 %-át kitevő -, nemzetközi jelentőséget-meghatározó szintjét (ROSE ÉS SCOTT, 1997) a fent említetteken kívül még az alábbi helyeken mutattunk ki az 1996/1997-es szezonban : Duna Béda-Karapancsa (6000 pd), Duna Gemenc (5000 pd).

Számlálásaink során nem észleltünk vetési ludat a Balaton Nyugati területén és a Tiszánál. Igen kis egyedszámban az alábbi helyeken fordult elő : Kelet-Balaton (max. 500 pd), Rétszilasi-halastavak (max. 680 pd.), Pellérdi-halastavak (max. 100 pd), Duna Gönyű-Szob közti szakasza (max. 100 pd), Kiskunsági szikes tavak (max. 600 pd), Tömörkényi Csaj-tó (max. 145 pd), Szegedi Fehér-tó (max. 7 pd), Biharugrai- és Begécsi-halastavak (max. 44 pd.) és Kardoskúti Fehér-tó (max. 27 pd).

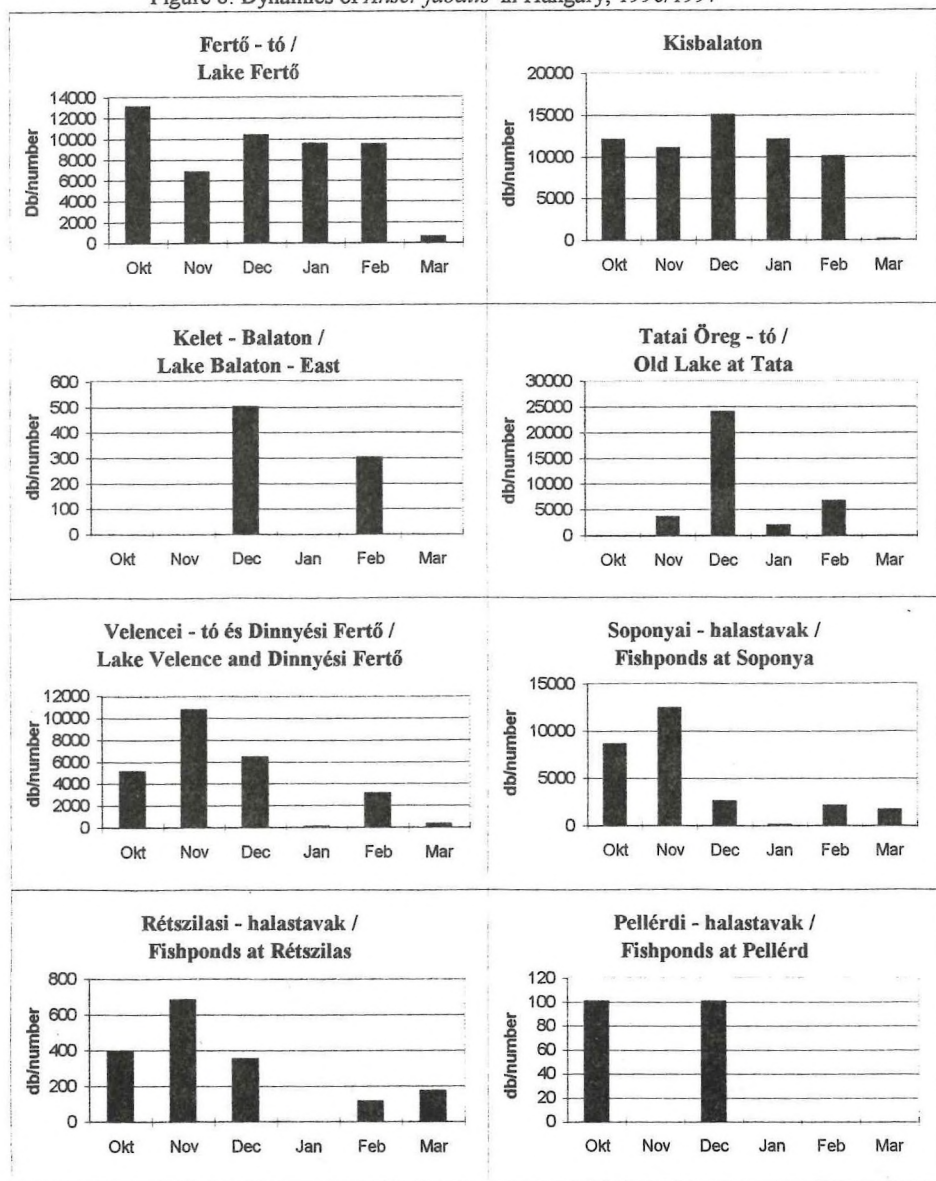
23.táblázat: A vetési lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Table 23: Dynamics of *Anser fabalis* in Hungary, 1996/1997

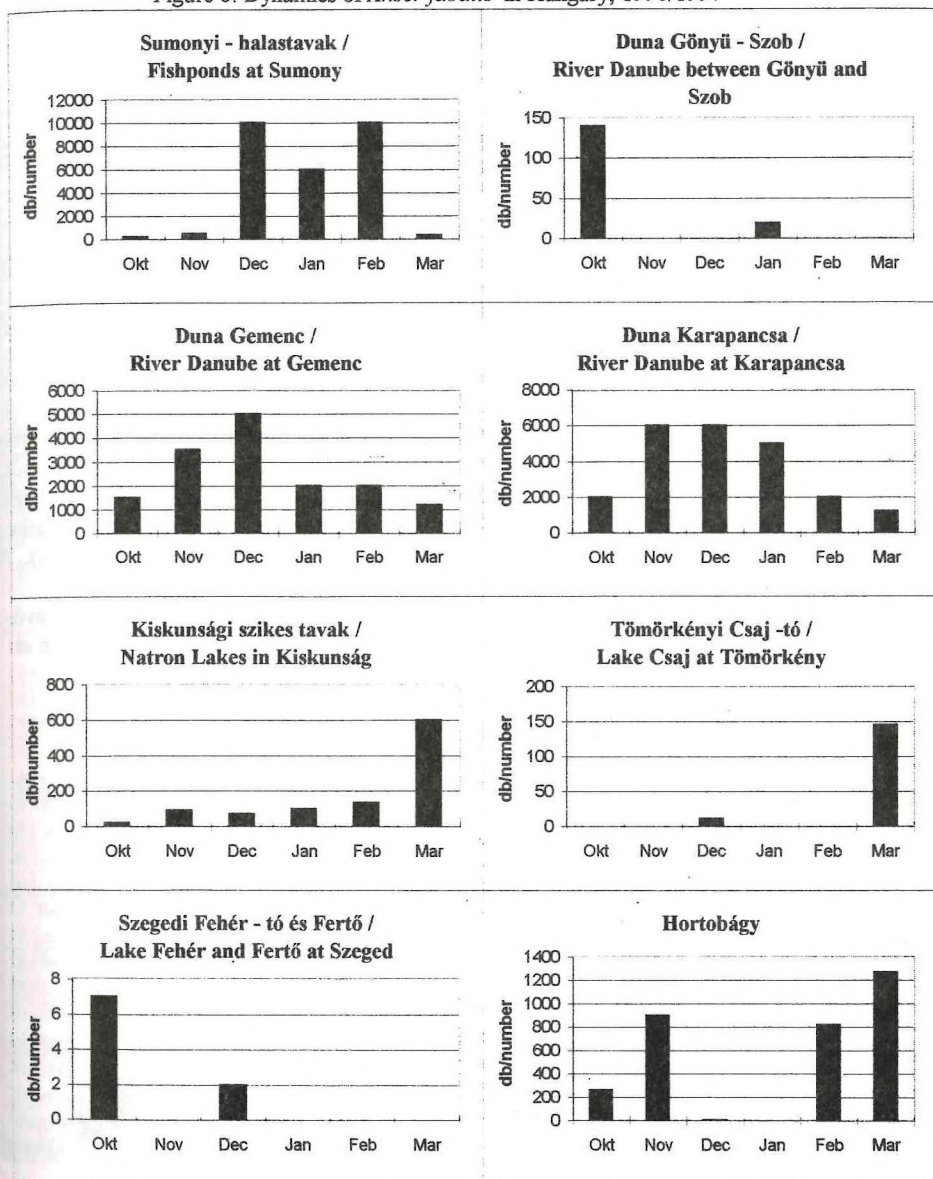
Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó 01.Lake Fertő	13060	6821	10349	9484	9454	550
02.Kisbalaton 02.Kisbalaton	12000	11000	15000	12000	10000	50
03.Balaton, Keszthelyi - öböl 03.Lake Balaton, Keszthelyi bay	0	0	0	0	0	0
04.Kelet - Balaton 04.Lake Balaton - East	0	0	500	0	300	0
05.Tatai Öreg - tó 05.Old Lake at Tat	7	3560	23900	1930	6670	0
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő 06.Lake Velence and Dinnyési Fertő	5100	10700	6380	66	3080	300
07.Soponyai - halastavak 07.Fishponds at Soponya	8600	12400	2562	80	2046	1650
08.Rétszilasi - halastavak 08.Fishponds at Rétszilás	390	680	350	0	114	170
09.Pellérdi - halastavak 09.Fishponds at Pellérd	100	0	100	0	0	0
10.Sumonyi - halastavak 10.Fishponds at Sumony	200	500	10000	6000	10000	350
11.Duna Gönyü - Szob 11.River Danube between Gönyü and Szob	140	0	0	19	0	0
12.Duna Gemenc 12.River Danube at Gemenc	1500	3500	5000	2000	2000	1200
13.Duna Karapancsa 13.River Danube at Karapancsa	2000	6000	6000	5000	2000	1200
14.Kiskunsági szikes tavak 14.Natron Lakes in Kiskunság	19	90	70	100	134	600
15.Tömörkényi Csaj - tó 15.Lake Csaj at Tömörkény	0	0	11	0	0	145
16.Szegedi Fehér -tő és Szegedi Fertő 16.Lake Fehér and Fertő at Szeged	7	0	2	0	0	0
17.Tisza - tó 17.Lake Tisza	0	0	0	0	0	0
18.Hortobágy 18.Hortobágy	260	900	6	2	817	1267
19.Biharugrai és Begécsi halastavak 19.Fishponds at Biharugra and Begécs	0	0	0	0	38	44
20.Kardoskúti Fehér - tó 20.Lake Fehér at Kardoskút	0	27	17	0	0	0
Magyarország összesen Hungary total	43383	56178	80247	36681	46653	7526

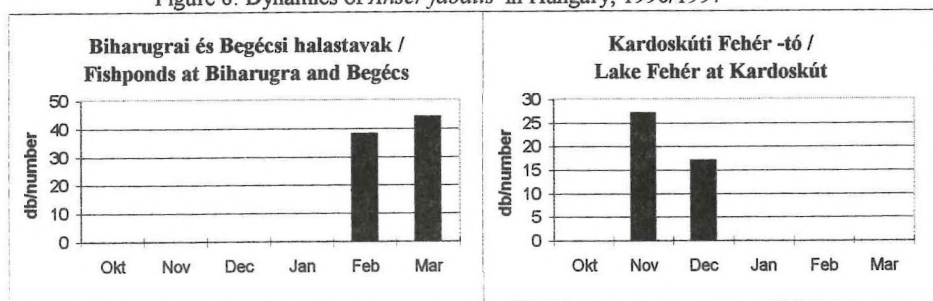

4. térkép: A vetési lúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
Map 4: Monthly distribution pattern of Bean Goose in Hungary, 1996/1997

8.ábra: A vetési lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997

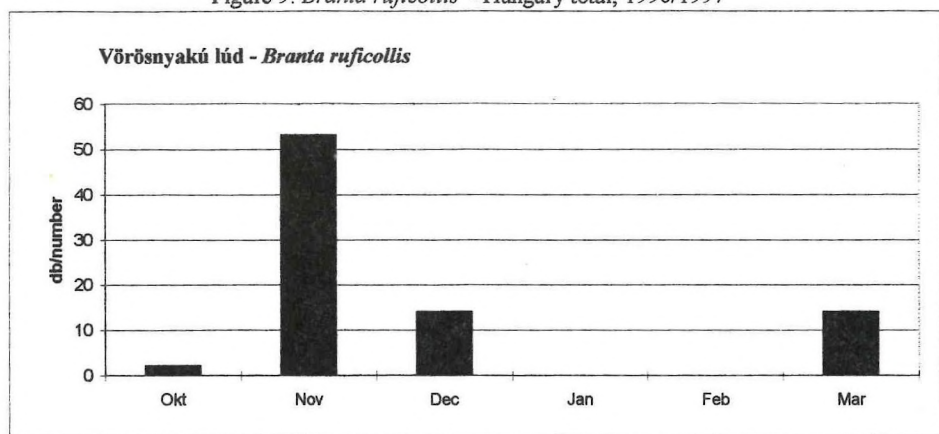
Figure 8: Dynamics of *Anser fabalis* in Hungary, 1996/1997

8.ábra: A vetési lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Figure 8: Dynamics of *Anser fabalis* in Hungary, 1996/1997

8.ábra: A vetési lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997**Figure 8: Dynamics of *Anser fabalis* in Hungary, 1996/1997****3.6. Vörösnnyakú lúd (*Branta ruficollis*)**

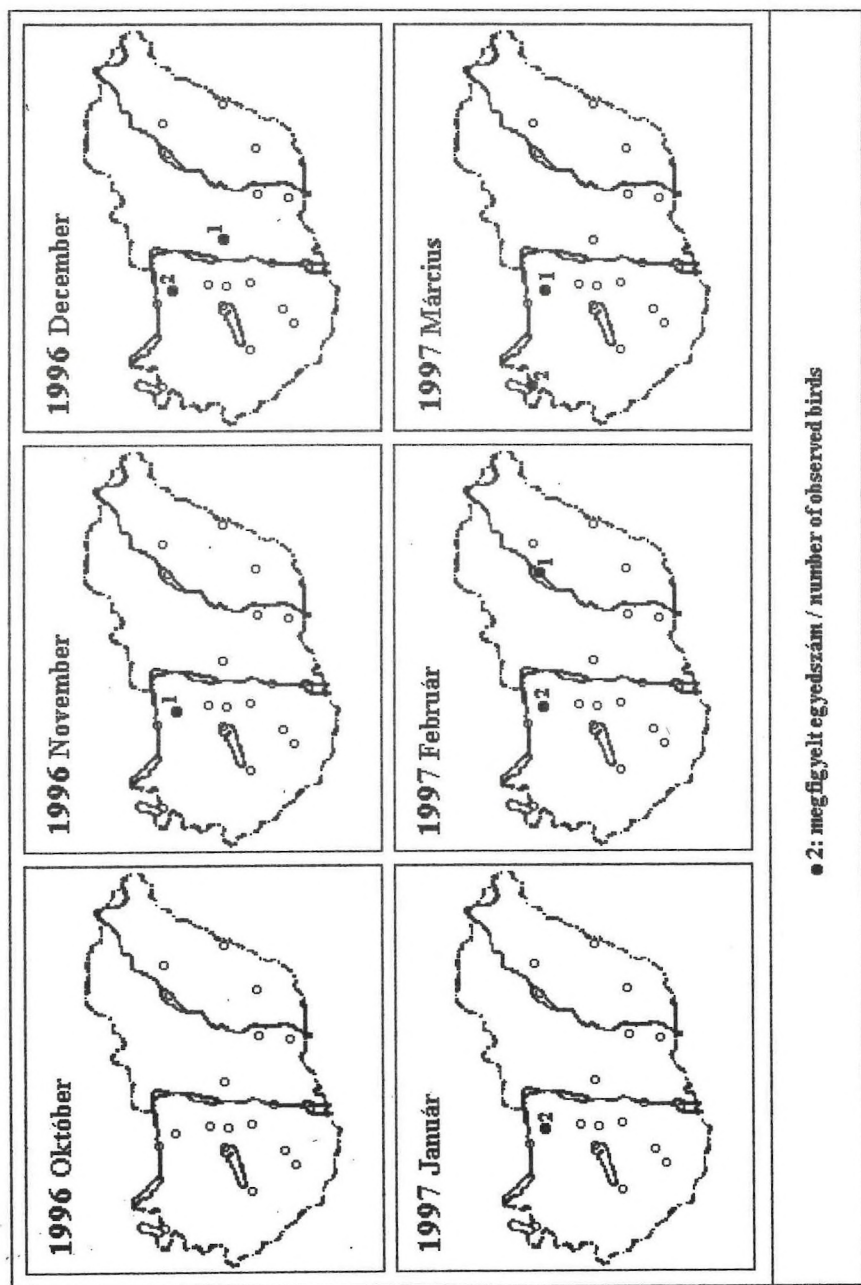
A vörösnnyakú lúd magyarországi vonuló és telelő állománya az őszi idény során novemberben (53 pd) tetőzött. Január és február során eltűnt e faj a Kárpát-medencéből, decemberben és márciusban 14-14 példányt lehetett megfigyelni (9.ábra). Megfigyelések novemberben főként az Alföldről, onnan is a Hortobágyról, Kardoskútról, a Kiskunsági Szikes tavakról és a Szegedi Fehér-tó térségéből származtak (24. táblázat, 5. térkép, 10. ábra). A Dunántúlon a Tatai Öreg-tónál és a Dinnyési Fertőn regisztráltuk jelenlétét.

A 700 pd-os, - a globálisan veszélyeztetett faj állományának 1 %-át kitevő-, nemzetközi jelentőséget meghatározó szintet (Rose és Scott, 1997) egy területünk sem érte el.

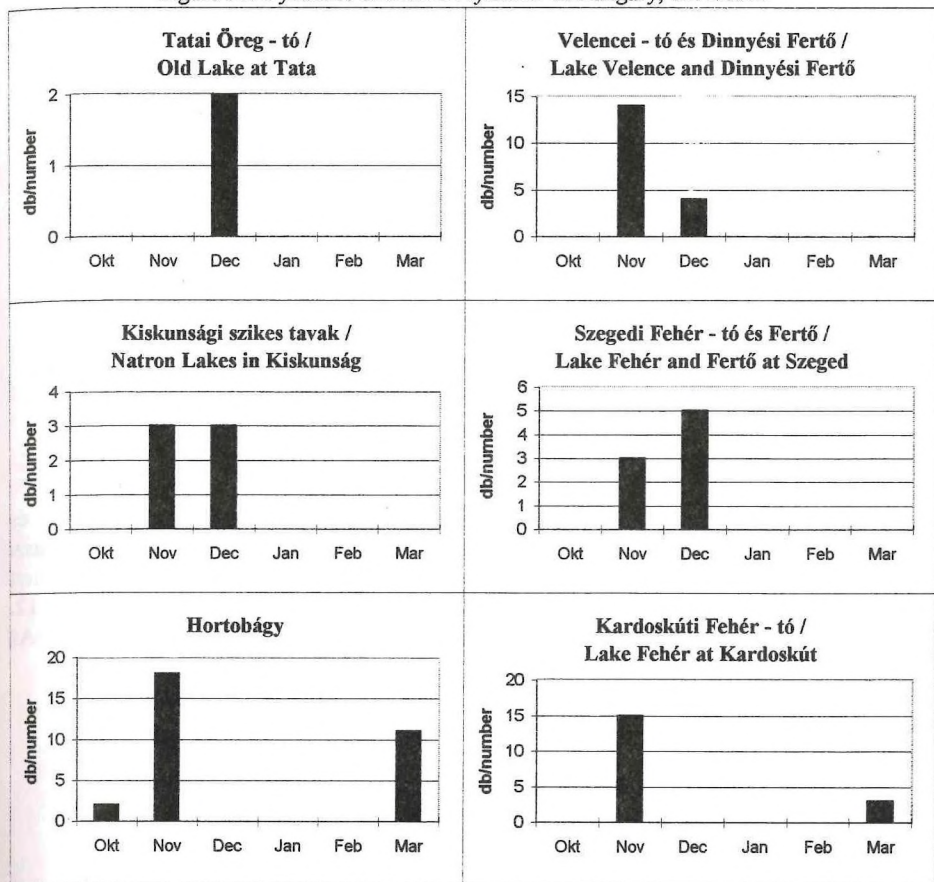
9.ábra: Vörösnnyakú lúd - Magyarország összesen, 1996/1997**Figure 9: *Branta ruficollis* - Hungary total, 1996/1997**

24.táblázat: A vörösnnyakú lúd dinamikája Magyarországon, 1996/1997Table 24: Dynamics of *Branta ruficollis* in Hungary, 1996/1997

Vörösnnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó	0	0	0	0	0	0
01.Lake Fertő						
02.Kisbalaton	0	0	0	0	0	0
02.Kisbalaton						
03.Balaton, Keszthelyi - öböl	0	0	0	0	0	0
03.Lake Balaton, Keszthelyi bay						
04.Kelet - Balaton	0	0	0	0	0	0
04.Lake Balaton - East						
05.Tatai Öreg - tó	0	0	2	0	0	0
05.Old Lake at Tata						
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő	0	14	4	0	0	0
06.Lake Velence and Dinnyési Fertő						
07.Soponyai - halastavak	0	0	0	0	0	0
07.Fishponds at Soponya						
08.Rétszilasi - halastavak	0	0	0	0	0	0
08.Fishponds at Rétszilás						
09.Pellérdi - halastavak	0	0	0	0	0	0
09.Fishponds at Pellérd						
10.Sumonyi - halastavak	0	0	0	0	0	0
10.Fishponds at Sumony						
11.Duna Gönyü - Szob	0	0	0	0	0	0
11.River Danube between Gönyü and Szob						
12.Duna Gemenc	0	0	0	0	0	0
12.River Danube at Gemenc						
13.Duna Karapancsa	0	0	0	0	0	0
13.River Danube at Karapancsa						
14.Kiskunsági szikes tavak	0	3	3	0	0	0
14.Natron Lakes in Kiskunság						
15.Tömörkényi Csaj - tó	0	0	0	0	0	0
15.Lake Csaj at Tömörkény						
16.Szegedi Fehér - tó és Fertő	0	3	5	0	0	0
16.Lake Fehér and Fertő at Szeged						
17.Tisza - tó	0	0	0	0	0	0
17.Lake Tisza						
18.Hortobágy	2	18	0	0	0	11
18.Hortobágy						
19.Biharugrai és Begécsi halastavak	0	0	0	0	0	0
19.Fishponds at Biharugra and Begécs						
20.Kardoskúti Fehér - tó	0	15	0	0	0	3
20.Lake Fehér at Kardoskút						
Magyarország összesen	2	53	14	0	0	14
Hungary total						

5. térkép: A vörösnyakú lúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
 Map 5: Monthly distribution pattern of Red-breasted Goose in Hungary, 1996/1997

10.ábra: A vörösnnyakú lúd dinamikája Magyarországon, 1996/97Figure 10: Dynamics of *Branta ruficollis* in Hungary, 1996/1997

3.7. A monitoring keretében megfigyelt ritka vadlúdfajok

Számlálásaink során az alább felsorolt ritka libafajokat figyeltük meg. Az adatközlés során a szokásos megfigyelési dátum, a hely és a példányszám a sorrend, végül az adatközlő neve szerepel.

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*) (6. térkép)

1997. március	Dinnyési Fertő	3 pd	Fenyvesi L.
---------------	----------------	------	-------------

Apácalúd (*Branta leucopsis*) (7. térkép)

1996. október	Dinnyési Fertő	2 pd	Fenyvesi L.
---------------	----------------	------	-------------

1996. október	Dinnyési Fertő	3 pd	Fenyvesi L.
---------------	----------------	------	-------------

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (8. térkép)

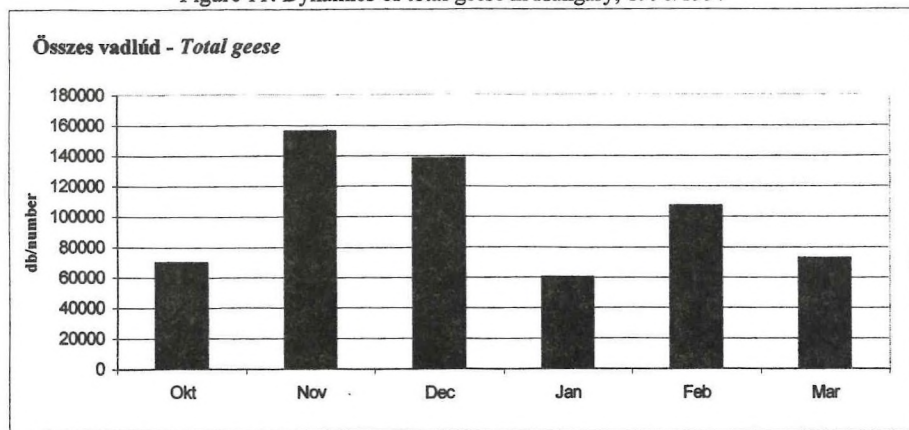
1996. november.	Fertő-tó	1 pd	Pellinger A.
-----------------	----------	------	--------------

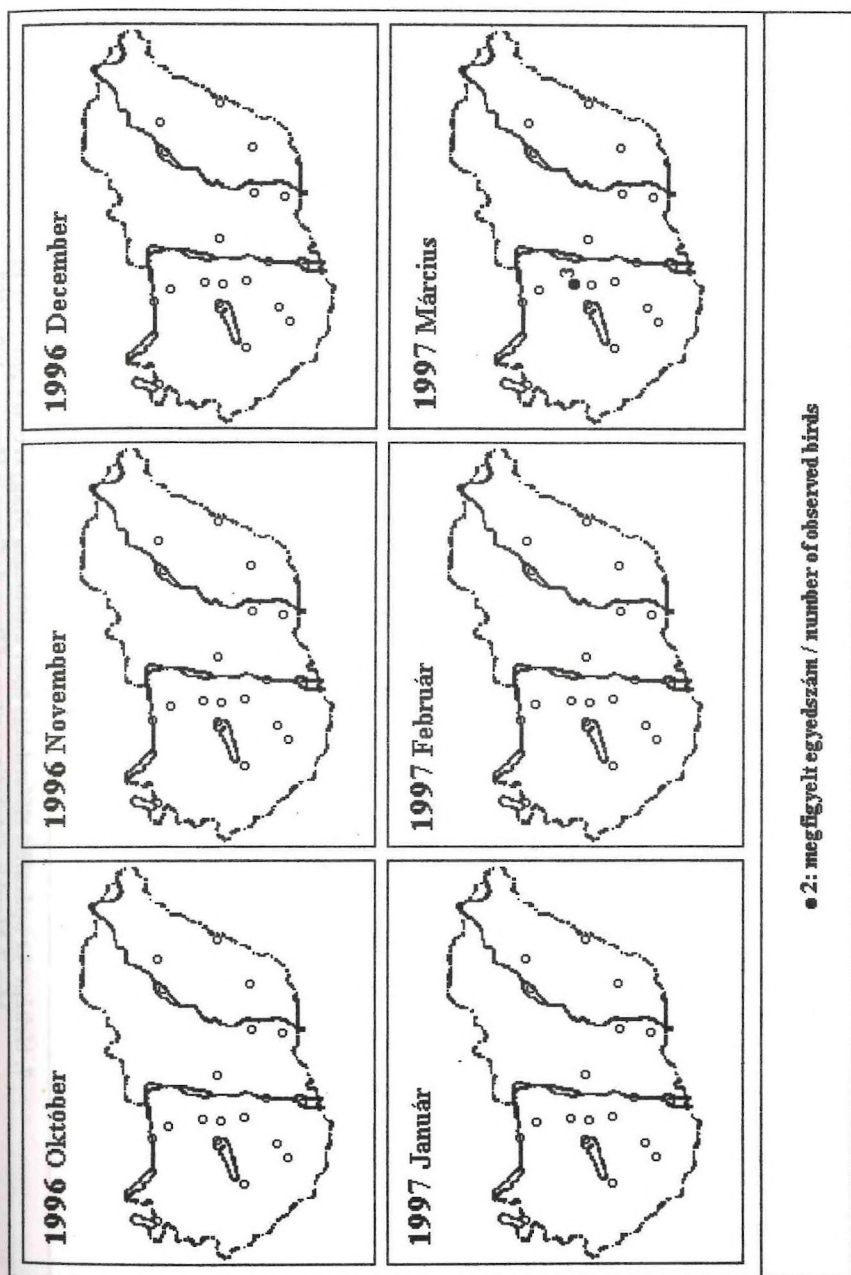
3.8. Vadlúdek összegyedszáma és dominanciája

A mennyiségi értékelés során megállapítható volt, hogy a magyarországi vonuló és telelő vadlibák összállománya az őszi idény során novemberben (**156014 pd**), a tavaszi idényben februárban (**106968 pd**) tetőzött. Januárban mindössze 59975 pd-t lehetett megfigyelni (**11. ábra**). Az egyes megfigyelési helyeken tapasztalt dinamika (**25. táblázat**, **12. ábra**) azt mutatja, hogy nagyobb számban vadlibákat a Dunántúlon lehetett megfigyelni. Az Alföldön a Tiszántúl némely helyén jelentek meg nagyobb egyedszámban.

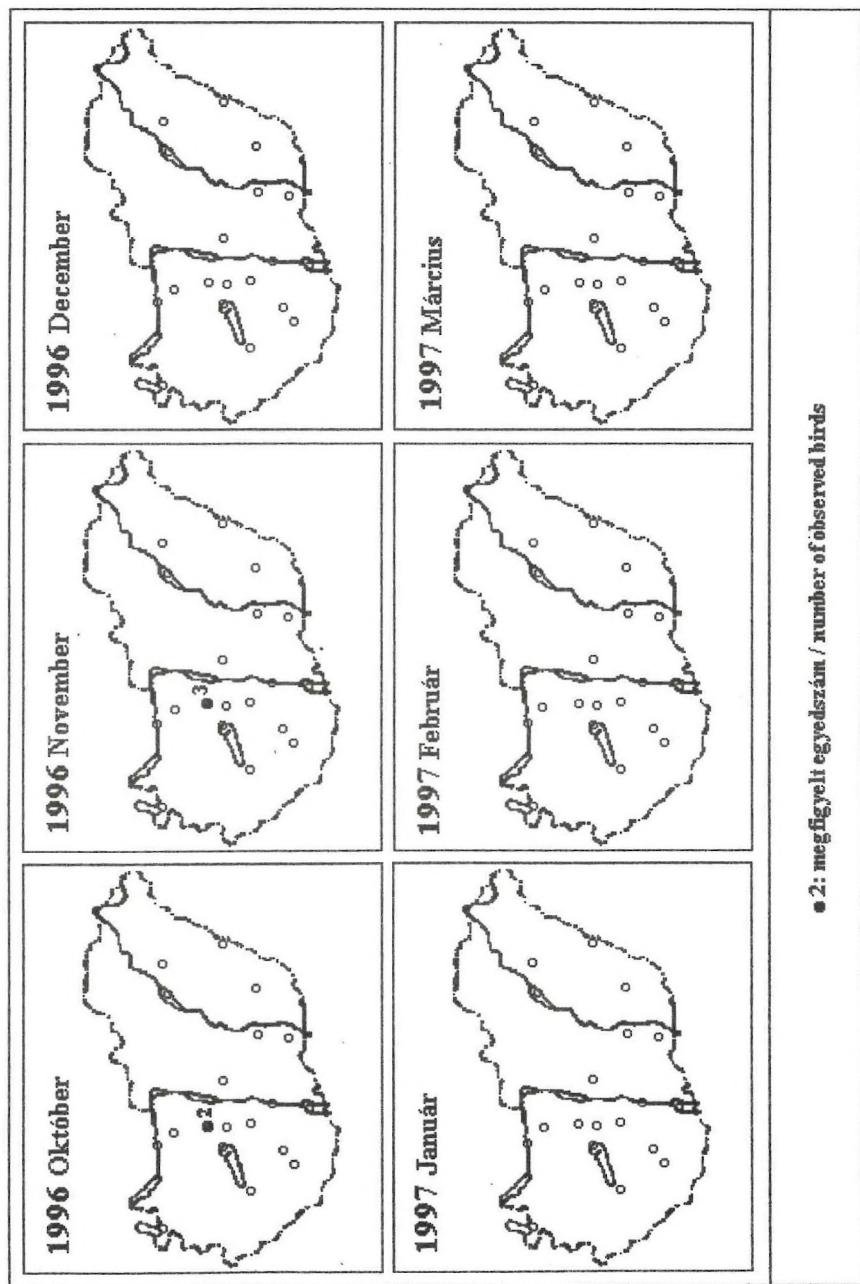
11.ábra:A vadlúdek összesített dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Figure 11: Dynamics of total geese in Hungary, 1996/1997

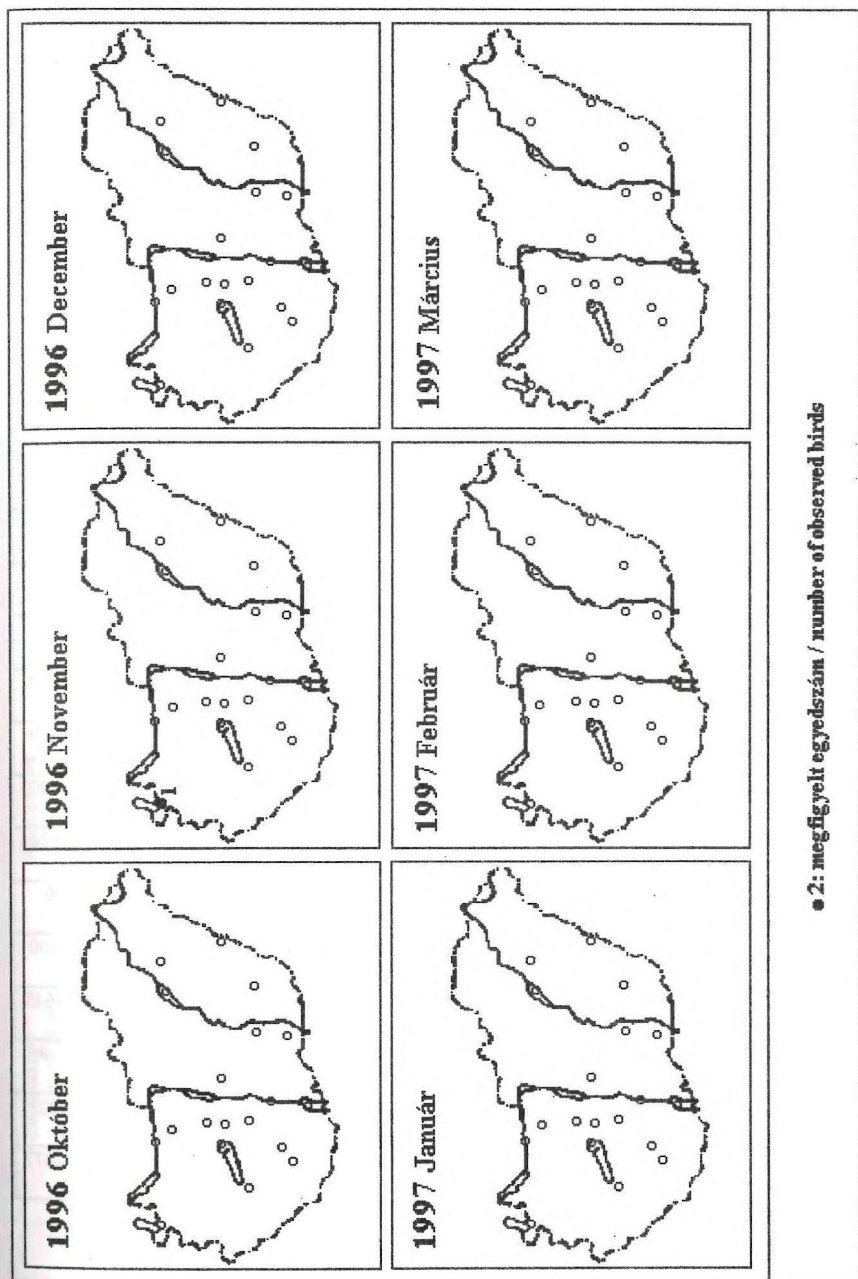

6. térkép: A róvidcsőrű lúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
Map 6: Monthly distribution pattern of Pink-footed Goose in Hungary, 1996/1997

7. térkép: Az apácalúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
 Map 7: Monthly distribution pattern of Barnacle Goose in Hungary, 1996/1997

8. térkép: Az örvös lúd előfordulás havi mintázata Magyarországon 1996/1997
Map 8: Monthly distribution pattern of Brent Goose in Hungary, 1996/1997

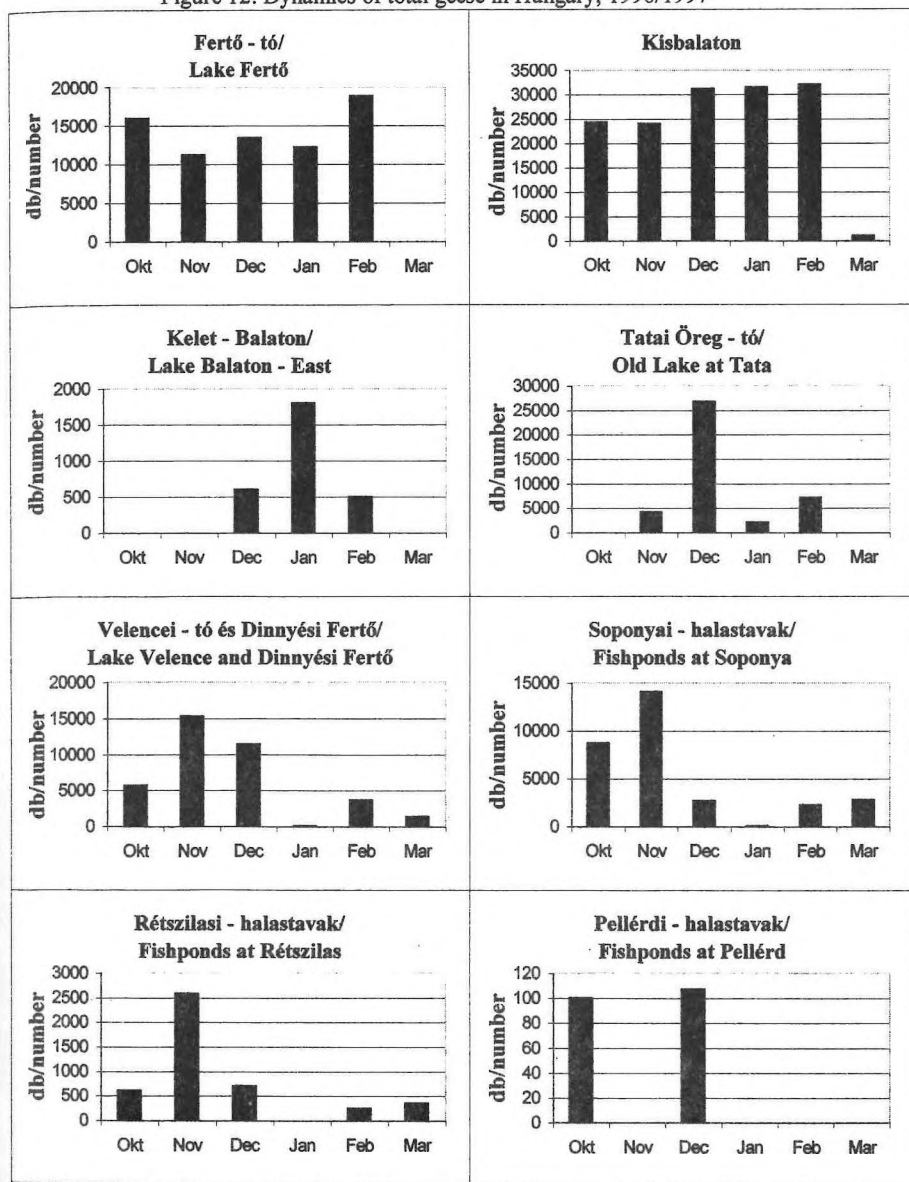
25. táblázat: A vadludak összesített dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Table25 : Dynamics of total geese in Hungary, 1996/1997

Hely / Sites	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
01.Fertő - tó 01.Lake Fertő	15953	11220	13376	12233	18830	3
02.Kisbalaton 02.Kisbalaton	24300	24050	31200	31500	32000	1043
03.Balaton, Keszthelyi - öböl 03.Lake Balaton, Keszthelyi bay	0	0	0	0	0	0
04.Kelet - Balaton 04.Lake Balaton - East	0	0	600	1800	500	0
05.Tatai Öreg - tó 05.Old Lake at Tata	7	4234	26750	2112	7132	0
06.Velencei - tó és Dinnyési Fertő 06.Lake Velence and Dinnyési Fertő	5640	15260	11402	66	3658	1358
07.Soponyai - halastavak 07.Fishponds at Soponya	8730	14080	2667	80	2234	2810
08.Rétszilasi - halastavak 08.Fishponds at Rétszilas	611	2580	700	0	255	353
09.Pellérdi - halastavak 09.Fishponds at Pellérd	100	0	107	0	0	0
10.Sumonyi - halastavak 10.Fishponds at Sumony	200	512	12100	6150	13000	390
11.Duna Gönyű - Szob 11.River Danube between Gönyű and Szob	140	0	0	19	0	0
12.Duna Gemenc 12.River Danube at Gemenc	1800	6000	9000	3000	2500	1600
13.Duna Karapancsa 13.River Danube at Karapancsa	6000	9600	12000	2800	3300	9300
14.Kiskunsági szikes tavak 14.Natron Lakes in Kiskunság	1640	8190	4170	212	5934	8500
15.Tömörkényi Csaj - tó 15.Lake Csaj at Tömörkény	134	190	269	0	426	1274
16.Szegedi Fehér - tó és Fertő 16.Lake Fehér and Fertő at Szeged	35	1720	357	0	54	0
17.Tisza - tó 17.Lake Tisza	586	9450	1970	0	730	1800
18.Hortobágy 18.Hortobágy	3460	37094	3541	2	7686	34645
19.Biharugrai és Begécsi halastavak 19.Fishponds at Biharugra and Begécs	144	5307	2701	0	8219	6399
20.Kardoskúti Fehér - tó 20.Lake Fehér at Kardoskút	52	6527	5046	1	510	3002
Magyarország összesen Hungary total	69532	156014	137956	59975	106968	72477

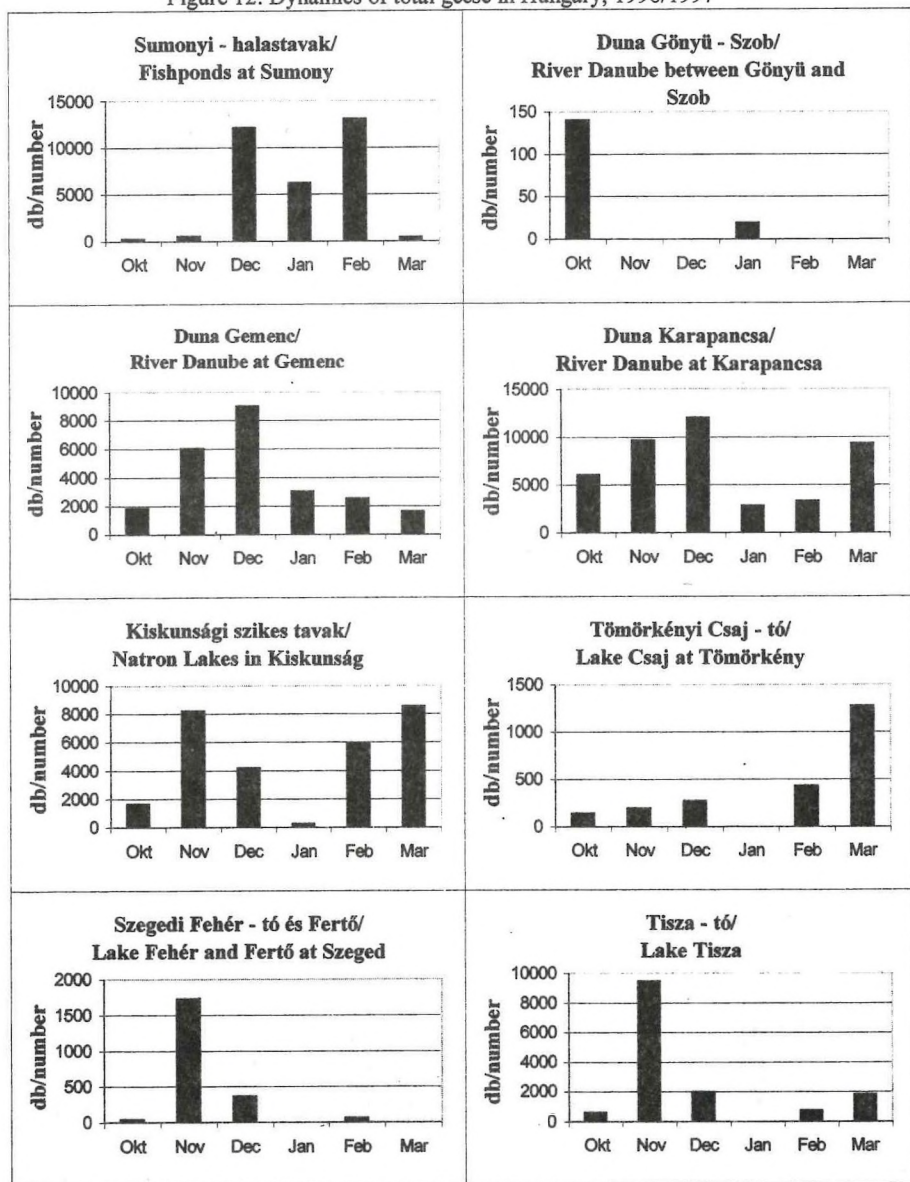
12. ábra: A vadludak összesített dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Figure 12: Dynamics of total geese in Hungary, 1996/1997

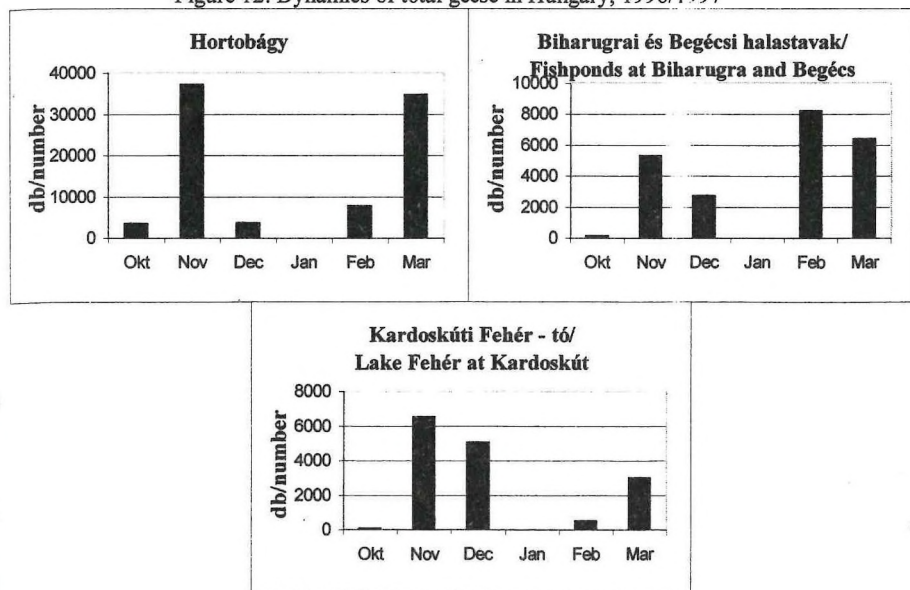
12.ábra: A vadludak összesített dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Figure 12: Dynamics of total geese in Hungary, 1996/1997

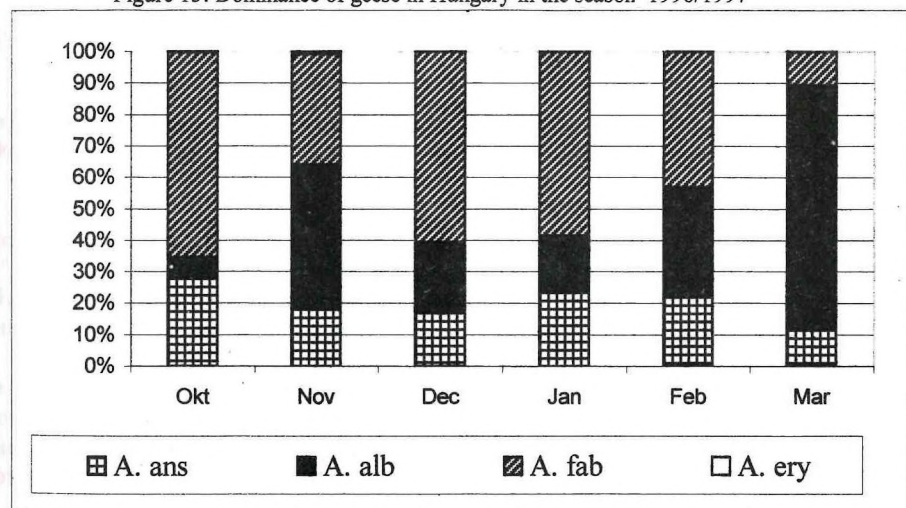
12.ábra: A vadludak összesített dinamikája Magyarországon, 1996/1997

Figure 12: Dynamics of total geese in Hungary, 1996/1997

13.ábra: A vadlúdfajok dominanciája Magyarországon, 1996/1997

Figure 13: Dominance of geese in Hungary in the season 1996/1997

Legfontosabb vadlúd előfordulási helynek a vizsgált szezonzban a Hortobágyot kell tartanunk, ahol a novemberi összlíbamennyiség **37094** pd, a márciusi **34645** pd volt, egyéb hónapokban viszont csak 3-8000 pd-t számláltunk. Az egyes fajok eltérő dinamikájából adódóan az egy hónapban észlelt összes liba maximuma az egyes megfigyelési területeken is érdekes képet mutatott. A **10000** pd-t elérő, vagy meghaladó, tetőző összlíbamennyiség a Kisbalatonnál volt a legmagasabb (32000 pd), amely érték februárra esett, de decemberben és januárban is 30000 pd-t meghaladó egyedszámot rögzítettünk. A Tatai Öreg-tónál decemberben ismét a régi időkre emlékeztetően magas, 26750 pd-os észlelés történt. A Fertő-tó (magyar rész) megfigyelt maximális összlíba mennyisége 18830 pd, a Velencei-tó/Dinnyési Fertő 15260 (november), a Soponyai halastavaké (november) 14080 pd, a Sumonyi-halastavaké 13000 pd és a Duna Béda-Karapancsai szakaszának (12000 pd).

Ha a mennyiségi paramétereken túl az egyes megfigyelési helyek, illetve az országos adatok dominanciaviszonyait is elemezzük (**1-19. táblázat; 13-14. ábra**), akkor azok jellegét, a vadlúdfajok vonulásában/telelésében betöltött szerepét is kimutathatjuk.

A **Fertő-tó** magyar oldalán az októbertől februárig terjedő időszakban a vetési lúd dominált, majd a nyári lúdak tömeges érkezésével e faj vette át a hegemoniát. A nagy lilikek csak októberben és főként februárban jelentek meg tömegesen, de arányuk mindig 20 % alatt maradt.

A **Kisbalaton** újfent a szezonz egyik legfontosabb libavonuló és telelő területe volt, ami jórészt a nyári lúdnak volt köszönhető (33-86 %), de csaknem ilyen fontos volt a vetési lúd jelenléte is (max. 49 %). A nagy lilik dominanciája a téli időszakban 19-22 % között alakult.

A **Balaton** e szezonzbeli alacsony számai főleg a domináns vetési lúd hiányára vezethetők vissza, januárban a nagy lilik jelentősebb számban jelent meg. Egy-egy hónapban jellemző volt egy-egy faj kizárólagos jelenléte.

A **Tatai Öreg-tavon, a Velencei-tónál és Dinnyési Fertőnél**, valamint a **Soponyai-halastavaknál** abszolút domináns volt a vetési lúd, mellette a nagy lilik jelent meg kis arányban. A két utábbi területen márciusban azonban valamelyest növekedett a nyári lúd részaránya (18 és 34 %)

A **Rétszilasi-halastavaknál** folyamatosan magas volt a nyári lúd aránya (29-55 %), igaz januárban nem volt liba a befagyott tavakon.

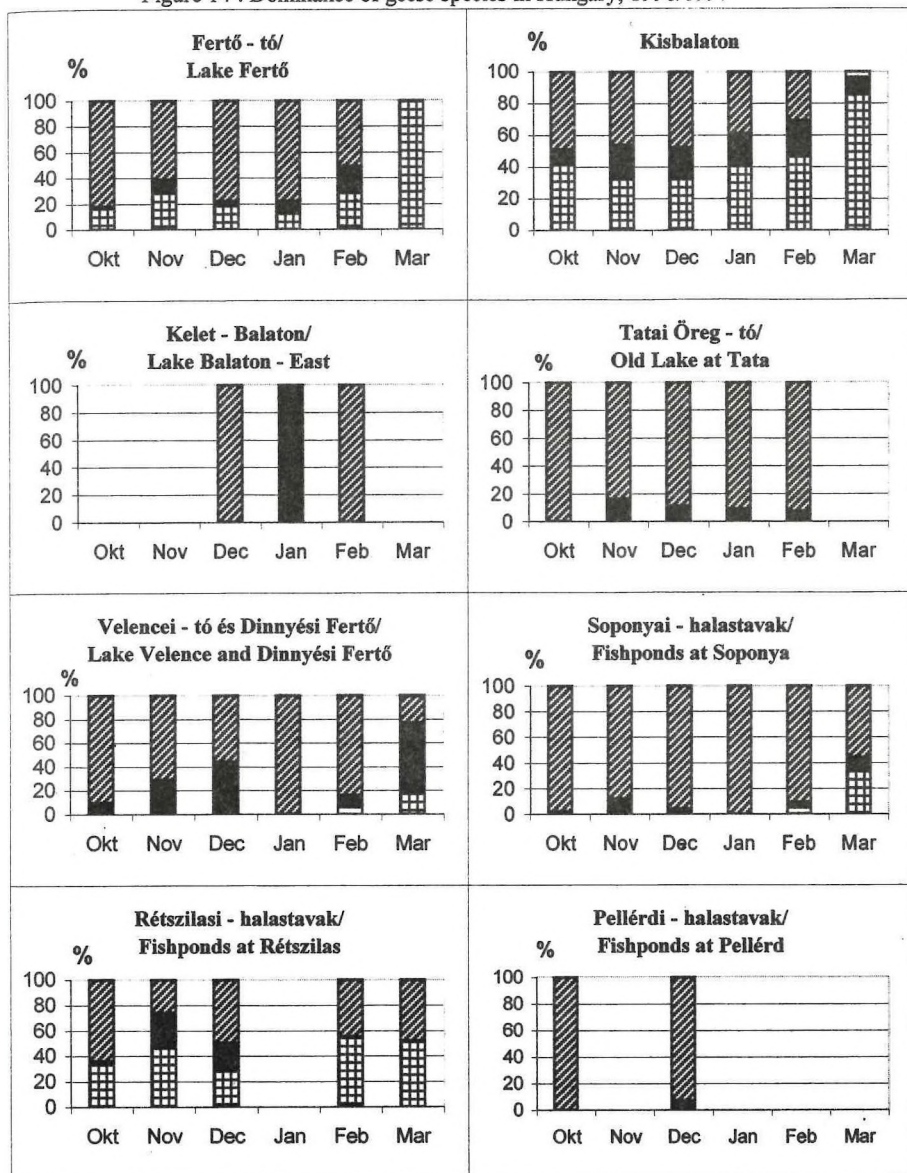
Az 1996/1997-es idényben is általános tapasztalat volt, hogy minél inkább délre, illetve keletre haladtunk, annál inkább nőtt a nagy lilikek aránya egyes helyek libatömegeiben.

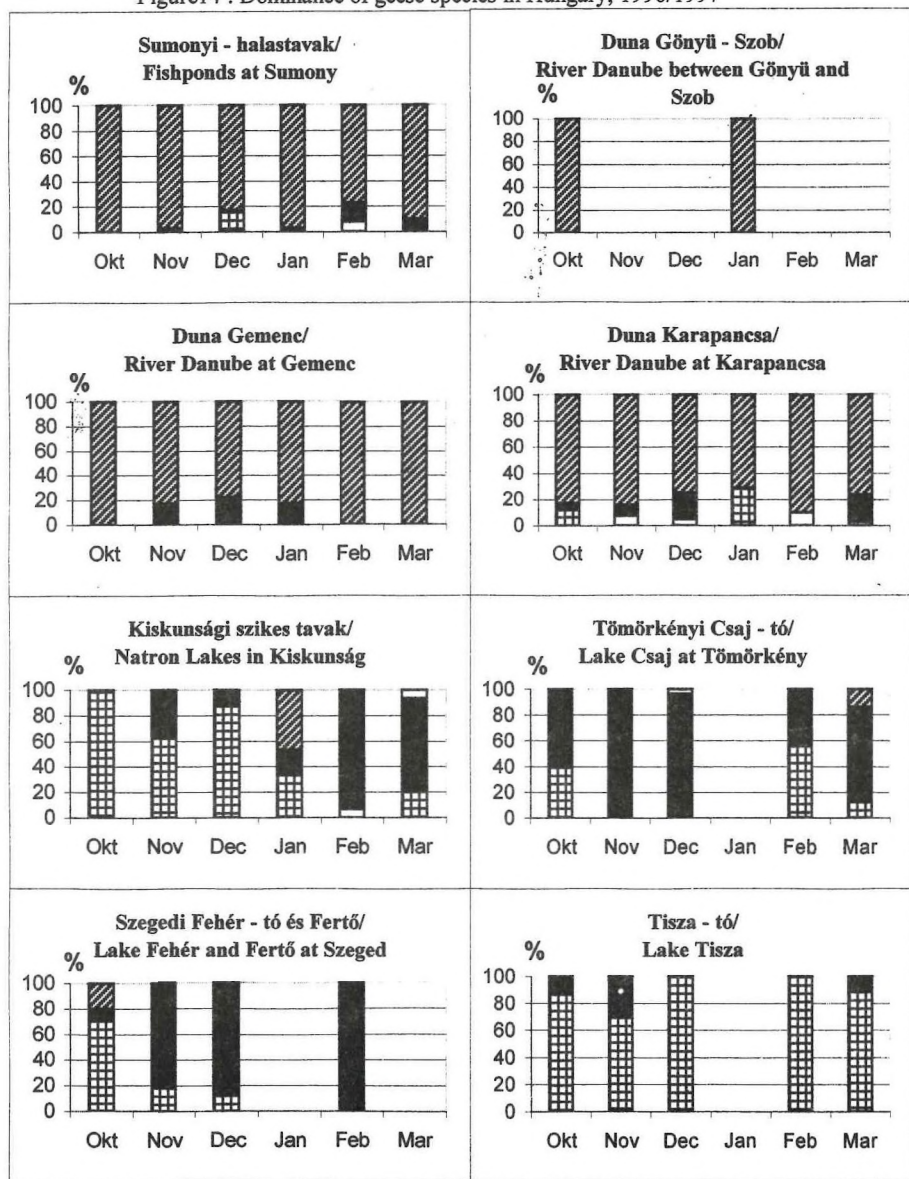
Jól mutatja ezt az a tény, hogy amíg a **Duna É-i szakaszán** (Gönyű-Szob) nem észleltünk nagy liliket, addig az alsó szakaszokon (Gemenc, Béda-Karapancsa) 21-22 % közötti értékeket lehetett rögzíteni. A korábbiakkal ellentétben azonban, a **Sumonyi-halastavaknál** csökkent a nagy lilik jelenléte (max 15 %) és decemberben 16 %-nyi nyári lúd részarányt észleltünk.

Azt a tényt, hogy az Alföldön az egyes megfigyelési helyeken a nagy lilik dominál, már többször kimutattuk (legutóbb FARAGÓ, 1995). Nem volt kivétel ez alól az 1996/1997-es szezonz sem, volt olyan terület, ahol csak ez a faj jelent meg, - **Kardoskúti Fehér-tó** -, míg másutt helyenként és időszakosan - **Kiskunsági szikes tavak, Tömörkényi Csaj-tó, Hortobágy, Biharugrai-, Begécsi-halastavak, Szegedi Fehér-tó, Tisza-tó** -, a nyári lúd

14:ábra: A vadlúdfajok dominanciája Magyarországon, 1996/1997

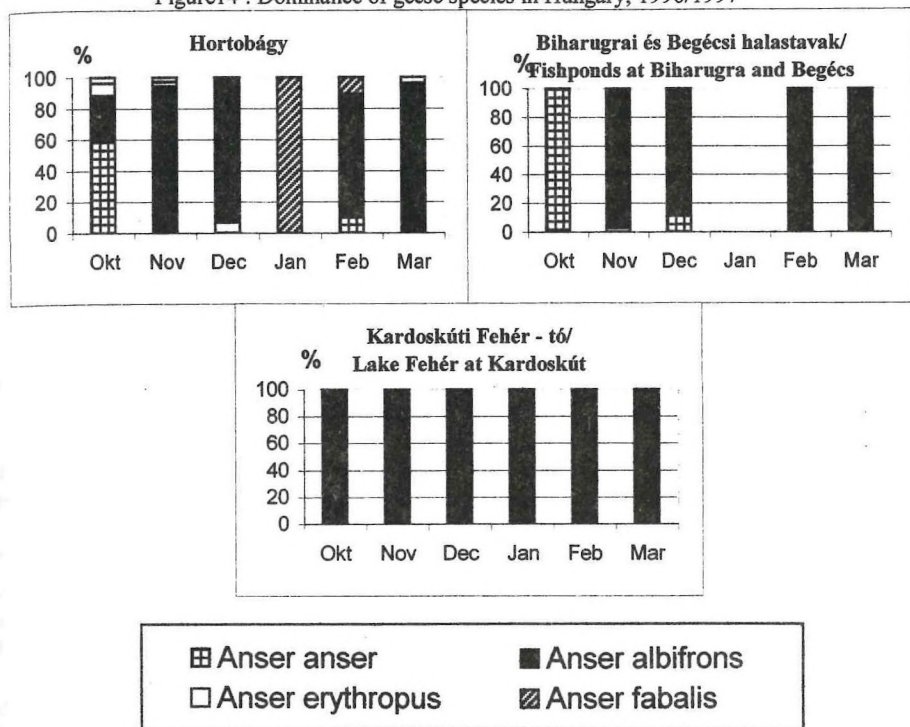
Figure 14 : Dominance of geese species in Hungary, 1996/1997

14:ábra: A vadlúdfajok dominanciája Magyarországon, 1996/1997**Figure14 : Dominance of geese species in Hungary, 1996/1997**

14.ábra: A vadlúdfajok dominanciája Magyarországon, 1996/1997

Figure 14 : Dominance of geese species in Hungary, 1996/1997

26. táblázat: A vadludak dinamikája és dominanciája Magyarországon, 1996/1997

Table 26: Dynamics and dominance of geese in Hungary, 1996/1997

Time	Ans ans	Ans alb	Ans fab	Ans ery	Bra spp.	Total	Ans ans	Ans alb	Ans fab	Ans ery	Bra spp.	Total
	Number of geese						% of geese					
1996. Okt	18549	4303	43383	135	4	66374	27,9	6,5	65,4	0,2	0	100
1996. Nov	26700	67221	51588	1054	60	146623	18,2	45,8	35,2	0,8	0	100
1996. Dec	22707	29442	80423	0	17	132589	17,1	22,2	60,7	0	0	100
1997. Jan	14978	11232	37117	0	2	63329	23,7	17,7	58,6	0	0	100
1997. Feb	19190	30315	37515	0	3	87023	22	34,8	43,2	0	0	100
1997. Mar	7600	50245	6966	0	15	64826	11,7	77,5	10,8	0	0	100

tartósan, vagy átmenetileg háttérbe szorította. Néhány területen - Kiskunsági Szikes tavak, Szegedi Fehér-tó, Hortobágy - a vetési lúd is nagyobb részarányhoz jutott.

Ha az egyes hónapokban érvényes, az országos állomány nagyságra vonatkoztatott dominancia-viszonyokat elemezzük (26. táblázat és 13. ábra), akkor az egyedszámokkal összhangban az 1996/1997-es idényben is a vetési lúd volt a leggyakoribb libafaj Magyarországon (max 65,4 %), ezt követte a nagy lilik (max. 77,5 %), majd a nyári lúd (max. 27,9 %). A nagy lilik a magasabb abszolút dominancia értéke ellenére azért került a második helyre, mert csak novemberben és márciusban előzte meg a vetési ludat.

A globálisan veszélyeztetett kis lilik dominanciája 0-0.8 % között változott.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az 1996/1997-es szezon adatait, ha beillesztjük a tartamos megfigyelések (long-term monitoring) sorába következtetéseket vonhatunk le az aktuális állományváltozásról.

Nyári lúd továbbra is magas egyedszámmal volt jelen országunkban. Az új szezonban tetőzött mennyisége (26700 pd), hasonló volt, mint az előző szezonban meghatározott példányszám (27247 pd).

Nagy lilik ha nem is érte el az 1993/1994-es (max. 132.481 pd) és 1994/1995-ös (max. 137.149 pd) szezonban tapasztalt növekvő egyedszámot, tetőző mennyisége több, mint 50 %-kal magasabb volt (67221 pd), a megelőző szezon (41221 pd) csúcscsértékénél.

A globálisan veszélyeztetett **kis lilik** esetében **ismételten növekedést** tapasztaltunk a korábbi év kulmináló egyedszámához (507 pd) képest, több, mint kétszeres növekedést rögzítettünk (1054 pd). Utoljára 1994 januárjában (1018 pd) és februárjában (1183 pd) észleltünk hasonló mértékű beáramlást. Újfent úgy tűnik, hogy az elmúlt évek nagy és kis lilik beáramlásai között összefüggést lehet kimutatni

A **vetési lúd** tetőző állománya (80423) azonosnak mondható az 1995/1996-os idény során tapasztalt maximummal (75874 pd), a növekedés mindössze 6 %-os.

A nagy liliknél tapasztalt jelentős növekedés és a többi fajnál észlelt stagnálás ellenére - mivel a tetőzések nem egy hónapban jelentkeztek -, az egyidőben megfigyelt **összes vadlúd mennyisége** (146623) az 1995/1996-os szezonban észlelt egyedszámtól (143510 pd) alig tért el, mindössze 2 % többletet mutatott.

A dominancia-viszonyok dinamikájában az utolsó idényben a nagy lilik részarány növekedésének, a vetési lúd és a nyári lúd dominancia csökkenésének voltunk a tanúi.

5. IRODALOMJEGYZÉK - References

- FARAGÓ, S. 1995: Geese in Hungary 1986-1991. Numbers, Migration and Hunting Bags. IWRB Publication 36. pp.97.
- FARAGÓ, S. 1996: A Magyar Vadlúd Adatbázis 1984-1995 : Egy tartamos monitoring (Data Base of Geese in Hungary 1984-1995 : A long-term monitoring) Magyar Vizivad Közlemények - Hungarian Waterfowl Publication 2.: 3-168.
- FARAGÓ, S. ÉS JÁNOSKA, F: 1996 A Vadlúd Monitoring eredményei az 1995/1996-os idényben Magyarországon (Results of Geese Monitoring in Hungary in the season 1995/1996. Magyar Vizivad Közlemények -Hungarian Waterfowl Publication 2.: 169-210.
- FARAGÓ, S., KOVÁCS, G. AND STERBETZ, I. 1991: Goose populations staging and wintering in Hungary 1984-1988. Ardea 79/2. 161-164.
- ROSE, P.M. AND SCOTT, D.A. 1997: Waterfowl Population Estimates. Second Edition Wetlands International Publication 44. pp.106.
- STERBETZ, I. 1976: Development of wild geese migration on the Hungarian gathering places. Aquila 82. 181-194.
- STERBETZ, I. 1983: The trend of the migration of wild geese in Hungary in the period 1972-1982. Állattani Közlemények 70. 69-72.

RESULTS OF GEESE MONITORING IN HUNGARY IN THE SEASON 1996/1997

Dr. Faragó S.

SUMMARY

The author present the results of the Hungarian Geese Monitoring for 1996/97 in the form of a data base. After reviewing the basic data recorded at each site of observation (Tab. 1-19.) they analyse the obtained data separately for each species, i.e. **Greylag Goose** (*Anser anser*) (Tab. 20, Map 1, Fig. 1-2), **White-fronted Goose** (*Anser albifrons*) (Tab. 21, Map 2, Fig. 3-4), **Lesser White-fronted Goose** (*Anser erythropus*) (Tab. 22, Map 3, Fig. 5-6), **Bean Goose** (*Anser fabalis*) (Tab. 23, Map 4, Fig. 7-8), **Red-breasted Goose** (*Branta ruficollis*) (Tab. 24, Map.5, Fig. 9-10), **Pink-footed Goose** (*Anser brachyrhynchos*) (Map 6), **Barnacle Goose** (*Branta leucopsis*) (Map 7), **Brent Goose** (*Branta bernicla*) (Map 8) as well as for the **total of observed geese** (Tab. 25, Fig. 11-12).

In respect of dominance - when data recorded monthly in each of the observed sites (Fig. 14) or those referring to the total of geese present in Hungary (Fig. 13) are analysed, it is found that in conformity with the numbers of individuals, also in the season 1996/97 **Bean Goose** was the most common goose species in Hungary (max. 65.4 %), followed by **White-fronted Goose** (max. 77.5 %), **Greylag Goose** ranking third (27.9 %). Dominance of **Lesser White-fronted Goose** - a globally threatened species - ranged from 0 % to 0.8 %.

If the data obtained for the season 1996/97 are fitted into the data series of long-term monitoring, the following conclusions can be drawn from the actual changes in population numbers.

Change in stock size of **Greylag Goose** showed some slight decrement. In the season 1996/1997 peak numbers amounted to 26700, i.e. by 2.1 % less than the maximum recorded in the previous season (27274).

For **White-fronted Goose** peak numbers amounting to 67521 were the double of maximum quantity of birds observed in the previous season (41221), however, merely about 50 % of peaks observed in some of the earlier years (1993/1994: max. 132481, 1994/1995: max. 137149).

Sites of observation for the globally threatened **Lesser White-fronted Goose** were the Hortobágy region and the Tisza-tó (= Lake of the River Tisza). Numbers culminated in November, amounting to 1054, i.e. more than the double of the peaks recorded in the previous two seasons (1994/1995: 436, 1995/1996: 507 birds). The value registered in 1996/1997 meant the welcome return to the levels of earlier years (1992/1993: 895, 1993/1994: 1183 birds).

Numbers of **Bean Goose** exceeded those registered in the previous year by 5.8 % (1996/1997: 80247, 1995/1996: 75874). However, they were still much less than the maximum observed in the season 1994/1995 (111691).

In course of quantitative evaluation it could be established that total numbers of geese migrating through Hungary or wintering here, respectively, culminated in the autumn season in November (156014) and in the spring season in February (106968), slightly exceeding those observed in the season 1995/1996 (143510 individuals).

